

Ilinniartitsisoq

IMAK - Grønlands lærerforening

November '16

- 3 Arlaatigut pisoqalerpoq
- 4 Nu ser det endelig ud til, at der sker noget
- 5 Lærernes Pension
- 6 Nordiske lærerorganisationers samråd 2016
- 8 Teaching Lab
- et funktionsbaseret, læreruddannelsesdidaktisk element
- 10 Teaching Lab
- sammisat assigiinngitsut aallaavigalugit, ilinniartitsisunngorniar-tunik atuartitseriaatsimut periarfissaq
- 12 Indledende erfaringer med Teaching Lab i Grønland
- 14 Kalaallit Nunaanni Teaching Lab-imik misilittakkat siulliit
- 16 Biilit atorlugit oqaasertusaaneq
- 17 Forøg ordforråd med biler
- 18 Ipad
- 20 Kan jeg bruge private både til udflugt med eleverne eller i forbindelse med tjenesterejser
- 21 Umiatsiat privatimik pigineqartut atuartut aallaarnerini imaluun-niit suliffimmut atatillugu angalaninni atorsinnaavakka?
- 22 Politiske planer om folkeskolen
- 23 Politikkikkut pilersaarutit meeqqat atuarfianut tunngasut
- 24 Angajoqqaat siunnersuisoqatigiivinut siunnersuut kinguartin-neqarpoq
- 26 Forslag om forældreråd udskudt
- 28 Du må gerne sige din mening
- 30 Isummat anissinnaavat
- 32 SIDEN SIDST
- 34 KINGULLERMIT

Ilinniartitsisoq

Udgivet af IMAK

Ansvarshavende redaktør:
Karl Frederik Danielsen

Redaktion:
imak@imak.gl

Justus Kaspersen – Ilulissat
namibia@greenet.gl
Tlf. 542263

Layout:
Jan Ellesgaard

Forside:
Karline Platou
Bagside:
Jan Ellesgaard
Oplag:
1.250 stk.

Tryk:
TOPTRYK, Gråsten

Deadline næste nummer:
1. Februar 2017

IMAK

Noorlernut 23
Postboks 867
3900 Nuuk
Tlf. 32 25 50
Fax 32 50 61
Email: imak@imak.gl

Siulittarsoq/Formand

Karl Frederik Danielsen
Noorlernut 23
Postboks 867
3900 Nuuk
Arb. 32 25 50
Mobil 54 33 39

Email: kfd@imak.gl

Arlaatigut pisoqalerpoq

Karl Frederik Danielsen, Siulittarsoq

Ukiorpaaluit ingerlanerini meeqqat atuarfiat pillugu inatsimmi allannguisoqarnissaa IMAK-ip pisariaqarlunnartut uparuartarsimavaa.

Soorlu siornatigut Ilinniartitsisoq- mi allaatigineqareersimasooq november 2015-imi IMAK isumasioqatigiinnermi Inatsisartut ataatsimiitsitaliaani Ilinniartittaanermut, Kultureqarnermut Misissueqqissaarnermut Ilageeqarnermullu aaqqissuisoralugu peqataavoq. Taamatut isumasioqatigiinnermi peqataasut ilaagaat taamanikkut Naalakkersuisuusooq kiisalu KANUKOKA aamma peqataatitaqarluni.

Isumasioqatigiinnermi ilaatigut saqqummiunneqarpoq – meeqqat atuarfiat pillugu naliliisimaneq tunngavigalugu – tassanilu inatsimmut allannguutissarpaaluit siunnersuutigineqarput. Sinniisut 2015-imi ataatsimeersuarnerminni aalajangiussaattut siunnersuutit IMAK-ip allannguutissattut siunnersuutissattut saqqummiuppai, taakkualu aamma IMAK-ip tunngaviatigut iliuusissatullu pilersaarutaani uani takuneqarsinnaapput: <http://www.imak.gl/index.php?id=fond>.

Tamatuma kingorna siunnersuutit allaganngorlugit Namminersornerusunut nassiunneqarput.

Maannakkut ukiup ataatsip qaangiunneqarani ilinnia-gaqarnissamut aqutsisut novembarip aallartisimalernerani immersoqatigiinnissamut qaaqquisipput, tassanilu kommuunitit aallartitat, Ilinniartittaanermut pisorta qarfik, aningaasaqarnermut pisorta qarfik IMAK-ilu ulluni marlunni peqataatitaqarput.

Oqaatigineqarsinnaavoq IMAK-ip november 2015-imi saqqummiussai aallaavittut oqaloqatigiissutigineqartut. Isummersoqatigiinnerup ingerlanerani paasinarsivoq katersuuffiusinnaasumik annertuumik pisariaqartitsisoqartoq, tassani kommuunit, ilinniartittaanermut pisorta qarfik ilinniagaqarnermullu aqutsisoqarfik ingerlaavartumik paasisatigut paarlaasseqatigiittarnissaq siunertaralugu meeqqat atuarfianni suliaasat aaqqinneqarsinnaasarnissai eqqarsaatigalugit, asuli imminut tikkuartuutiinnaratik. Oqalliseqatigiinnerit sorpassuarnik attuipput.

Inatsimmi allannguutissat eqqarsaatigalugit annertuumik atuarfimi siulersuisut alaatsinaanneqartussatut isigineqarput, tamatuma ataani atuarfimi siulersuisut pisinnaatitaaffii, aaqqissuusaanerit, pisinnaasat malillugit agguataarisarneq, 11.klasseqaqqilernissaa, ilikkagassat, naliliisarnerit taassuma ataani misilitsinnerit naleqquttu-neri pisariaqartinnerilu.

Kommuunit ilaannik inassutigineqarpoq misiligutaasunik atuarfeqalernissaa. Siusinnerusukkut IMAK-ip tamanna siunnersuutiginiikuuaa. Taamaaliornikkut nutaanik misileraanissamut tassungalu tunngasunik atortus-sanik periarfissaqalissagaluarimat inatsissaaq nutaaq utaqqeqqaanngikkaluarlugu. Taamatuttaaq misileraalluni atuarfinni misilittagaalersut periarfissaqalersinnaagaluarput, siunissami inatsisiorliornissami suliaqarnissami. Taamaaliornikkut meeqqat atuarfianni naliliinnermi na-laanneqarsimasut pinngitsoorneqarsinnaassagaluarput. Ukiorpasuummi ingerlasimapput inuiaqatigiinni kalaallini suna atorsinnaanersooq sunalu atorsinnaannginnersoq takuneqarsinnaalerneqassammat. Ajorluartumik tamannarpiaq pissutaaqataasimavoq inuusuttuararpasuit meeqqat atuarfiannik piareersimannngilluinnarlutik qimatsisarsimanerannut.

Siornatigut IMAK-ip saqqummiussimasaanut siunnersuutaasunut naleqqiullugit nutaarsiasat nutaajunngillat. Meeqqat atuarfiata siunissaa eqqarsaatigalugu pingaaruteqarlunnarpoq siunnersuutit saqqummiunneqarsimasut pisorta qarfiup sulinermini inatsisip allanngortinnissaanut atussagai, tassami 2017-imi ukiakkut Inatsisartuni saqqummiunneqartussaammata.

Aammattaaq isummersoqatigiinnermi saqqummiunneqarpoq peqataasut imminnut qaninnerusumik suleqatigiinnissaat, qaqugukkut qanorlu aalajangiussat malinneqarner-sut kissaatigineqarluni.

Nu ser det endelig ud til, at der sker noget.

Karl Frederik Danielsen, Formand for IMAK

IMAK har gennem flere år påpeget nødvendigheden af radikale ændringer i gældende Inatsisartutlov om folkeskolen.

Som der tidligere har været skrevet om i Ilinniartitsisoq, var IMAK til et miniseminar i november 2015 arrangeret af Inatsisartuts Udvalg for Uddannelse, Kultur, Forskning og Kirke. På dette seminar deltog daværende Naalakkersuisoq for området samt KANUKOKA også.

På seminaret fremkom der bl.a. - på baggrund af evalueringen af folkeskolen - en del forslag til ændringer af lovgivningen. IMAK fremlagde de ændringsforslag, som blev besluttet af repræsentantskabet i 2015, og som fremgår af IMAKs princip og indsatsprogram, som findes her <http://www.imak.gl/index.php?id=fond>. Forslagene blev efterfølgende fremsendt skriftligt til Selvstyret.

Her et helt år efter indbød Uddannelsesstyrelsen så til en workshop primo nov. Repræsentanter fra kommunerne, Uddannelsesdepartementet, Finansdepartementet og IMAK deltog i workshoppen som varede 2 dage. Udgangspunktet for drøftelserne var nærmest de punkter, som IMAK havde fremført i november 2015.

Det var tydeligt i løbet af workshoppen, at der er et kæmpe behov for at sikre et forum, hvor kommunerne sammen med departementet og Uddannelsesstyrelsen løbende har mulighed for at udveksle viden, om hvordan opgaverne med folkeskolen løses lokalt i stedet for, der blot bliver peget fingre af hinanden. Diskussionerne kom derfor vidt omkring.

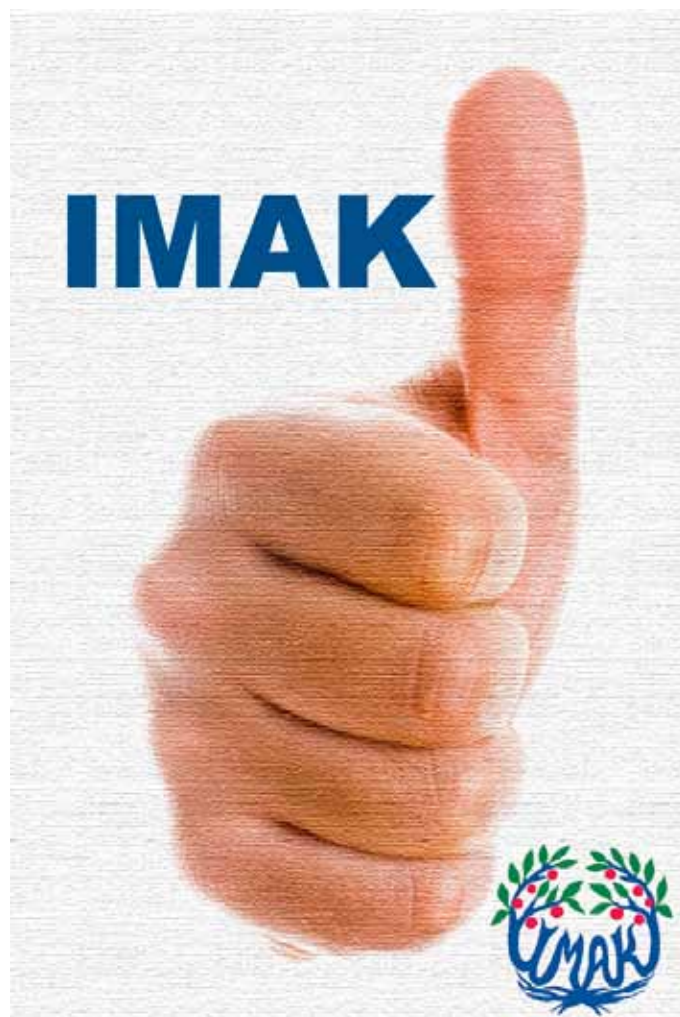
I forhold til kommende lovændringer blev der fokuseret mest på skolens styrelse, herunder skolebestyrelsernes beføjelser, organisering, niveaudeling, genindførelse af 11. klasse, læringsmål, evaluering, herunder prøvernes relevans og nødvendighed.

Fra en af kommunerne blev der opfordret til, at der etableres forsøgsskoler. Det samme har IMAK foreslået tidligere. Dette vil give mulighed for at afprøve nye tiltag uden at skulle vente på ny lovgivning og dertil hørende resurser. Samtidig kan det give mulighed for at inddrage de erfaringer, der gøres på forsøgsskolerne i fremtidigt lovgivningsarbejde. Det kan igen betyde, at vi undgår at komme i samme situation som efter evalueringen af folkeskolen. Der gik alt for mange år inden, der blev set

på, hvad der virker og ikke virker i netop det grønlandske samfund. Dette har desværre som bekendt været medvirkende årsag til, at alt for mange unge har forladt folkeskolen uden at være klædt godt nok på til fremtiden. I forhold til de forslag, som IMAK tidligere har fremsat, var der således ikke meget nyt.

Det er derfor nu altafgørende for folkeskolens fremtid, hvordan de forslag, der er blevet fremsat, bliver brugt i departementets arbejde med de ændringsforslag til lovgivningen, som skal behandles på Inatsisartuts efterårssamling i 2017.

På workshoppen blev der således også fremsat ønske om tættere samarbejde mellem aktørerne og spurgt til hvornår og hvordan, der bliver fulgt op på workshoppen.

Slut med skattefradrag for indbetalinger til pension

Fra den 1. januar 2017 kan du ikke længere trække indbetalinger til pensionsordninger i udlandet fra i skat. Heller ikke ordninger i Danmark. Til gengæld skal du så ikke betale skat af pensionen, når du får den udbetalt. Rent praktisk betyder det, at dine pensionsindbetalinger fra 1. januar 2017 bliver sat ind på en ordning, der har en skattefri udbetaling. Dermed kommer din pensionsordning til at bestå af to dele:

A. en del, der består af alt, hvad du har indbetalt før 1. januar 2017. Denne del skal du betale skat af ved udbetaling.

B. en del, der består af alt det, du indbetaler fra 1. januar 2017. Denne del skal du ikke betale skat af ved udbetaling.

Ændringer på plads i systemerne

Ændringen betyder, at der skal foretages en del forandringer i de systemer hos Lærernes Pension, som behandler indbetalinger. De forandringer vil være fuldstændig på plads, når de nye regler træder i kraft.

Ændringer på vej i systemerne

Der skal også foretages ændringer i de systemer, hvor du selv kan logge på og se, hvad du kan forvente at få udbetalt, når du går på pension. Det er på vores egen hjemmeside, lppension.dk, og på pensionsinfo.dk. Disse ændringer arbejder vi på, men vi kan ikke i dag sige, hvornår de vil være på plads.

Tilskud i en overgangsperiode

I de første fem år under de nye skatteregler giver Skattestyrelsen et skattepligtigt tilskud til pensionsindbetalingerne. Tilskuddets størrelse fastsættes i forhold til, hvor meget du indbetaler til din pension. Du kan højst få 420 kroner om måneden i tilskud i de tre første år og højst 250 kroner pr måned i de to sidste år. Hvis du er offentligt ansat vil tilskuddet blive sat direkte ind på din pensionsordning.

Privatansatte skal selv ansøge

Hvis du er privat ansat, skal du selv sørge for at ansøge om tilskud. Skattestyrelsen vil oprette en hjemmeside, hvorfra du en gang om året kan ansøge.

Mere information

Du vil modtage et brev fra Lærernes Pension med nærmere information om ændringerne.

Soraarnerussutisiassanut akiliinermi akileraarusigassanut ilanngaateqartarneq taamaatippoq

1. januar 2017 aallarnerfigalugu nunani allaneersunut soraarnerussutisiassanut akiliutit akileraarutiniit ilanngaatigisinnajunnaarpatit. Aamma Danmarkimi aqqqissussaniit. Soraarnerussutisiassatilli tigugukkit soraarnerussutisiatit akileraarutigissanngilatit.

Tassa imaalissaaq, soraarnerussutisiassanut akiliutitit januarip aallaqqaataaniit 2017 inaalinneqartalissasut tiguneqarunik akileraaruserneqartussaaajunnaarlugit. Taamaalilluni soraarnerussutisiassatit marlunnik immikkoortaqalissapput:

A. immikkoortoq siulleq tassaassaaq 1. januar 2017 sioqqullugu akiliutigisimasatit. Tas-sani immikkoortortamiittut tiguneqarunik akileraaruserneqassapput.

B. Immikkoortortap aappa tassaassaaq 1. januar 2017-imiit akiliutigisimasatit. Tassaniittut akileraaruserneqassanngillat.

Aqqissuussinermut allannguutit inissinneqartussat

Allannguneq isumaqarpoq, Lærernes Pensionimi, akiliutit isumaginnittartumi, aqqqissuussineq allanngortiteriffigineqassasoq. Allanngortiterinerit inissinneqarluaqqaassapput malittarisassat nutaat atuutilinnginnerini.

Aqqissuussinermi allanngortiterisoqalerpoq

Aqqqissuussinerittaaq allanngortiterneqassapput, internetimi, soraarnerussutisiassatit qanoq amerlatigissanersut takuniaraangakkit, iserfigisartagarni. Uagut nammineq nittartakkatsinni lppension.dk aamma pensionsinfo.dk -imi. Maannakkut allanngortiterinerit suliarivagut maannangaarli oqarsinnaanngilagut qaqugu naammassineqassanersut.

Ikaarsaariarnermi tapiissutit

Akileraartarnermut malittarisassat atuutilernerisa, ukiut tallimat iluanni, Akileraartarnermut aqutsisoqarfik soraarnerussutisiassanut akiliisarnermut akileraarusigassanik, tapissuteqartassaaq. Tapiissutit amerlassusissaat soraarnerussutisiassarnut akiliutitit naapertorlugit aalangerneqartassaaq. Amerlanerpaamik qaammammut 420 kroninik ukiut siulliit pingasut iluanni taperneqarsiinnaavutit, ukiullu marluk kingulliit qaammaammut amerlanerpaamik 250 kroninik. Pisortaqarfinni atorfeqaruut tapiissut toqqaannartumik soraarnerussutisiassarnut ikineqartassaaq.

Namminersortuni atorfillit namminneq qinnuteqassapput

Namminersortuni atorfeqaruut nammineerlutit taperneqar-nissarnut qinnuteqassaatit. Akileraartarnermut aqutsisoqarfik nittartagaliorniapoq, ukiumut ataasiarlutit qinnuteqarfigisinnaasarnik.

Paasissutissat annertunerusut

Lærernes Pensionimit allagarsiumaarputit allannguutit sukumiinerusumik nassuiaanermik imalimmik.

Nordiske lærerorganisationers samråd (NLS) 2016

NLS aasaanerani pikkorissartitsinerani IMAK siulersuisunik ilaasortanik ilaatitaqarpoq.

Aasaanerani atuannngiffik 2016 atorluarlugu nunani avannarlerni ilinniartitsisut kattuffiisa pikkorissaqatigiinnerat NLS-ip pisarnertut ukioq allortarlugu pisartoq aaqqissuup-paa tamannalu Norgemi Loen-mi ingerlanneqarluni. IMAK-imi siulersuisuni ilaasortat marluinnaat peqataanissamut neqeroorfigitissimangaluartut Perorsaasut Kattuffiata inissamik ataatsimik atuinnginnera iluatsillugu siulersuisut pingasut peqataatinneqarput. Aasaanerani pikkorissaanermi Kalaallit Nunaat, Island, Savallimmiut, Norge, Svegeri, Finland Danmarkilu peqataatitaqarput.

sisut naalakkersuisunut isumaqatigiinninniartarnerinut tunngasut ilisimasatigut avitseqatigiinnikkut pissarsiffingigaatsiarpagut. Tassani nunap aqutsisuinik isumaqatigiinninniartarnerni kattuffittut qulequttat suut eqqummaariffiqineqartariaqarneri qulaajarpagut qanorlu ilinniartitsisunut, atuartunut suliffeqarfimmullu atugassarititaasut sunniuteqartarneri oqallisigalutigit.

Tulliattut nunarsuarmi nunanit tamanit atuarfiit nalilersorneqartarnerat PISA-mit ingerlanneqartartoq sammivarpur. Tassani PISA-miit oqalugiartoqarpoq kingornalu uummaareqisumik oqallitsitsisoqarluni. PISA-p suleriaasaa

nunarsuarmullu aalassatsitsisarnera eqqartorneqarpoq. Malunnarpoq nunat atuarfeqarfiinik ataasiakkaanik aallaaveqarluni misiliutinik tigullatsiarinikkut nunap atuarfeqarnikkut qanoq inissisimanerata nalilerneqartarnera isornartoqartinneqaqisoq. Tassani nunat ataasiakkaat atuarfiit arlaqanngitsut aallaavingalugit inissineqartarnerat pissusissamisoornersaq apeqqusersorneqarpoq, aammali aappaatigut nunarsuarmi atuarfeqarfiit tassuuna oqallissaarutigineqartarnerat iluarineqarluni.

Oslo universitet-miit PISA-nik aaq-qissuisartut Leslie Rutkowski, Svend Sjøberg kiisalu David Rutkowski saqqummiipput apeqqarissaarfigineqarlutillu.

Qulequttami kingullermi filmi piviusulersaarut Den gode lærer aallaavingalugu

oqallippugut. Trine Vollen-imit

oqalugiartigineqarpoq naggataagullu

apeqqarissaarneq oqallinnerlu uummaareqisumik ingerlanneqarlutik. Oqallinnermi malunnarpoq oqallittunit ilinniartitsisup malinnaaffigineqarsimasup atuartuutiminut angajoqqaanullu pitsaasumik, torersumik inussiarnersumillu attaveqartarnera immikkut maluginiarneqarsimasooq. Ilaatigut angajoqqaanik suleqateqarnerni, ataatsimiitsinerne ataatsimoornerniluunniit filmi isumassarsiffiorfissatut piukkunnartutut nalilerneqarpoq.

Taakkua qulequttat saniatigut ilinniartitsisorpassuit kattuffilerinermik suliallit naapinneri pissarsiffingigaatsiarpagut ilaatigut assigiinngissutsit sanilliuttarnerisigut kattuffilerinermi pitsaqaataasinnaasut mianerisassallu ilisimmaarinnerulerlutigit.

Nukannguaq Kristiansen, IMAK

Aasaanerani pikkorissaanermi Kalaallit Nunaat, Island, Savallimmiut, Norge, Sverige, Findland Danmarkilu peqataatitaqarput.

Pikkorissaanermi qulequtaq pingaarneq Lærerprofessionen i forandring (Ilinniartitsisutut sulineq allanngoriartortoq)

Pikkorissaaneq pingasunik immikkoortortaqartutut aaq-qissuunneqarsimavoq. Siullertut ilinniartitsisut nunani avannarlerni kattuffilerinermik misilittakkaminnik avitseqatigiinnerat. Tassani Anders Rusk NLSimi general sekretæriusooq tikkilluaqqusilluni oqaaseqarnermini Nunat avannarliit qimaasut pillugit assigiinngitsunik isummer-suuteqartut oqaatigaa. Nunasisunik pitsaasumik atuar-titsinissaq eqqaaneqarpoq. GUreformi, Friskolit amer-liartortut. Finlandimi aningaasameerneq sipaarniarneq. Danmarkimi ilinniartitsisut nammineeqlutik sulinermik isumaqatigiinniiartatut. Kalaallit Nunaanni EVA rapport taaneqarpoq, Islandimi motto kompetenceudvikling. Norgimi atuarfeqarfik etik pillugu suliniummik pilersitse-qqammersut.

Eqimattani oqallinnerne nunani avannarlerni ilinniartit-ilinniartitsisoq 6

Nordiske lærerorganisationers samråd (NLS) 2016

sommerkursus 2016 hvor IMAK's bestyrelsesmedlemmer deltog.

I forbindelse med sommerferien 2016 – og for at udnytte ferien så godt som muligt – afholdtes som sædvanlig Nordiske Lærerorganisationers Samråds kursus, der var forberedt af NLS. Kurset afholdes hvert andet år, og blev i år afholdt i Loen i Norge.

Selvom kun 2 af IMAK's hovedbestyrelsesmedlemmer har fået tilbudt kurset, var der 3 deltagere, da Pædagogernes Fagforening (NPK) ikke benyttede deres plads på kurset.

Sommerkurset havde repræsentanter fra Grønland, Island, Færøerne, Sverige, Finland og Danmark. Hovedoverskriften ved kurset var Lærerprofessionen i forandring.

Man kan sige, at kurset bestod af 3 sektioner. Som det første kan nævnes, at lærere fra hele Norden udvekslede indbyrdes erfaringer med henblik på fagforeningsarbejde. Her nævnte Anders Rusk, der er generalsekretær for NLS, i sin velkomsttale at de nordiske lande har forskellige synspunkter på flygtninge. Det er vigtigt at man tilbyder god undervisning til flygtninge. GU-reformen blev nævnt, og der bliver flere og flere friskoler. I Finland kan man mærke, at der er pengemangel, og der spares. EVA rapporten blev nævnt fra Grønland, i Island er mottoet kompetenceudvikling. I Norge har skolerne påbegyndt arbejdet omkring etik på skolerne. De nordiske lærere fik meget ud af samarbejdet med det politiske system angående forhandlinger. Der snakkede man og udvekslede erfaringer om, hvilke kriterier man skal være åbne for, med hensyn til dem, der arbejder med fagforeninger, og vi fik meget ud af udvekslingen. I forbindelse med forhandlinger med det politiske system fik vi at vide, hvilke emner vi skal være opmærksomme på, og hvordan det smitter overfor lærere, elever og arbejdspladsen.

Som det andet punkt blev vi præsenteret for PISAs arbejde over hele verden, og hvordan arbejdet foregår. Der var en repræsentant fra PISA, som holdt foredrag, og derefter var der en livlig diskussion om det. Der blev snakket om PISAs arbejdsme-

tode, og hvordan man reagerer på det. Det er tydeligt, at man vurderer et lands situation ud fra PISA-resultaterne, og det blev kraftigt kritiseret. Man stillede spørgsmål ved, om man ud fra det enkelte lands skole kan stemple et land, på den anden side er man glad for, at man ud fra det, kan diskutere landets skoler.

Fra Oslos universitet var det Leslie Rutkowski, Svend Sjøberg og David Rutkowski på vegne af PISA der fremlagde og der var mulighed for at stille spørgsmål. Til sidst så vi dokumentarfilmen Den gode lærer og diskuterede efterfølgende. Trine Vollen fortalte om filmen, hvor man til sidst kunne spørge, og hvor der var livlig debat om filmen. Debatten fokuserede på den lærer, der på en rolig og god måde havde kontakt til sine elever og deres forældre. Filmen blev rost på den måde som inspiration til forældresamarbejde, til møder og sammenhold. Udover de ovennævnte emner var det meget inspirerende at møde andre fagforeningsfolk, hvor vi bl.a. diskuterede forskelle, og hvad man som fagforeningsrepræsentant skal være opmærksomme på.

Nukannguaq Kristiansen, IMAK

Leslie Rutkowski, Svend Sjøberg samt David Rutkowski fra Oslo universitet var der repræsentanter fra PISA som holdt foredrag og derefter var der spørgsmål til dem.

Teaching Lab

- et funktionsbaseret, læreruddannelsesdidaktisk element

Torben Roswall, Pædagogisk leder

Læreruddannelsen i Nørre Nisum VIA University College

Evalueringer af læreruddannelsen

I gennem de seneste 10 år er læreruddannelserne i Norge, Sverige, Danmark og Grønland blevet evalueret. Et gennemgående og identisk kendetegn ved resultatet af evalueringerne har været, at man har fundet, at de nyuddannede lærere fra de nævnte landes læreruddannelser generelt set ikke mestrede en række basale, lærerfaglige opgaver i praksis, herunder især

- Klasseledelse
- Læringsledelse
- Undervisningsdifferentiering
- Evaluering
- Et varieret metodisk repertoire
- Inklusion af elever i komplicerede læringssituationer
- Samarbejde med forældre

Konklusioner på evalueringerne

Konklusionerne på evalueringerne har samstemmende været, at læreruddannelserne på denne baggrund må gentænke og revidere deres uddannelsesdidaktiske praksis. Det anerkendes, at en nyuddannet lærer altid vil mangle rutine i lærerarbejdet.

Men en rimelig forventning til de nyuddannede lærere er, at de skal besidde de grundlæggende kompetencer som er nødvendige for at kunne identificere, analysere og vurdere de læreropgaver som skal varetages i skolen.

Resultater fra forskning i læreruddannelse

Både dansk, nordisk og international forskning i læreruddannelsesdidaktik påpeger samstemmende, at udmøntningen af en professionsuddannelses indhold må ske på baggrund af en funktionsanalyse af, hvad en lærer skal vide og kunne for at mestre professionens opgaver – altså være en kompetent lærer. En traditionel fag- eller disciplinorienteret tænkning, hvor tilegnelse og reproduktion af et forud fastlagt, teoretisk pensum (hvor det i vid udstrækning overlades til den studerende at finde sammenhæng, relevans og perspektiv i uddannelsens curriculum) karakteriseres derimod af forskningen som modproduktiv i forhold til uddannelsens professionssigte. Hovedårsagerne er at

- denne uddannelsesdidaktiske tænkning ikke er professionelt kvalificerende i forhold til de konkrete læreropgaver i skolen.
- tranfer-aspektet, altså muligheden for at anvende og omsætte de kompetencer den studerende har tilegnet sig i uddannelsen i professionspraksis ikke er tilgodeset: Der er en svag transfer i læreruddannelsen.

Teaching Lab – et organisatorisk forankret svar på udfordringerne

Teaching Lab er udviklet som et læreruddannelsesdidaktisk koncept ved VIA University College, Læreruddannelsen i Nørre Nisum, Danmark.

Grundlaget er hentet i international forskning i læreruddannelsesdidaktik, med særlig inspiration fra Linda Darling-Hammonds empiriske studier.

Teaching Lab-tænkningen anlægger en undersøgende og eksperimenterende tilgang til udvikling af lærerfaglig kompetence i uddannelsen. Tænkningen i Teaching Lab Nørre Nisum ligger hinsides den traditionelle teori-praksis diskurs knyttet til faget praktik. Derimod rækker den ind selve den måde lærerfaglig viden tilegnes på i uddannelsens fag.

Teaching Lab er forankret i etableringen af såkaldte Teaching Lab-praksisteam. Der etableres et TL-praksisteam for hver undervisningsfag i uddannelsen for et studie-/skoleår ad gangen. Dette varetages organisatorisk og omfatter alle uddannelsens undervisningsfag. I et TL-praksisteam indgår underviseren fra læreruddannelsen, de studerende i faget og en lærer fra grundskolen som underviser i en klasse i det pågældende fag i det pågældende studieår. Medlemmerne af teamet identificerer i fællesskab konkrete didaktiske aspekter/udfordringer/problemstillinger i undervisningen, som teamet i fællesskab kan gøres til genstand for afprøvning, undersøgelse og udvikling. Ideerne kan her komme fra alle aktører i teamet.

Lærerfaglig kompetence udvikles således i en Teaching Lab-tænkning ud fra en aktuel identificering – en lærerfaglig funktionsanalyse – af de faglige, didaktiske og pædagogiske kompetencer, der kræves for at kunne varetage undervisning i skolen.

Teaching Lab er dermed en uddannelseskultur hvor den studerende ikke akkumulerer, konsumerer og reproducerer viden, men i stedet for samarbejder med andre om at producere lærerfaglig kundskab, der kan fungere som grundlag for udvikling af en tidssvarende, praktisk-professionel lærerfaglighed.

At være i en Teaching Lab-studieproces i sin læreruddannelse er ikke at være i praktik i traditionel forstand. I Teaching Lab studeres, observeres eller afprøves og reflekteres, afgrænsede aspekter af lærerens undervisningsfaglighed og lærerfaglige kompetence, i et formålsbestemt og afgrænset rum. De faglige studier

FAG	DIDAKTISK TEMA Aktiviteter
Samfundsfag (9. klasse)	Undersøgelse i lokalsamfundet (fiskeribyen Thyborøn): EU's betydning for Danmark: Hvordan påvirker støtten til fiskeriet indbyggerne i Thyborøn, og hvilke konsekvenser vil det få, hvis støtten bortfalder? (Eleverne foretager interviewundersøgelse i byen > It-bearbejdning af data > statistisk behandling > udarbejdelse af avisartikel)
Fysik/Kemi	Afprøvning af om der er forskel på drenge og pigers motivation for faget fysik/kemi, alt efter hvilket fagligt tema der arbejdes med (Elektricitetslære versus biokemi).
Idræt	- Eleverne og deres læring i en social kontekst, med fokus på de særlige muligheder og udfordringer der knytter sig til idrætsundervisning ift. køn og etnicitet - Planlægning, gennemførelse og evaluering af 4 lektioners idrætsundervisning i Parkour og Free Running. Fokus for dette har været på elevernes motivation og evalueringsformer.
Kristendomskundskab/religion	Den filosofiske samtale/filosofi med børn
Dansk udskoling (9.-10. klasse)	- Ældre dansk litteratur og mundtlig eksamen i dansk i overbygningen - Skriftlighed og skriftlig eksamen i dansk i overbygningen - Afprøvning af nyeste forskning i forhold til skriftsprogets rolle i alle fag
Natur & teknologi	- Inquiry Based Science Education (IBSE-didaktik) - Praktisk-eksperimentelle læreprocesser

Eksempler på Teaching Lab-aktioner i forskellige fag i skolen – Lærerruddannelsen i Nørre Nissum

gennemføres i et undersøgelsesperspektiv, hvor undersøgelse, analyse, vurdering, refleksion og fortolkning af undervisningspraksis i skolen er en fælles og løbende forpligtelse for alle aktører i uddannelse og samarbejdsskoler.

Centrale erfaringer med Teaching Lab

- De studerende tilkendegiver i evalueringerne af Teaching Lab, at studiet er blevet mere meningsfuldt, professionsrettet og transparent.
- De studerende tilkendegiver desuden at studierne af og fordybelsen i teori og forskningsbaseret empiri er blevet mere omfattende, grundet behovet for indsigt som grundlag for Teaching Lab-aktiviteterne. De kalder det "en mere krævende studieform end de har været vant til".
- De studerende bliver til studerende – og ikke elever – i og med at de selv aktivt medvirker til at omsætte viden fra uddannelsen til praktiske og konkret undervisning.
- Underviserne fra uddannelsen værdsætter Teaching Lab som forum for løbende indsigt i fagets didaktiske praksis og udfordringer i grundskolen – den løbende

funktionsanalyse.

- De studerendes tidligere kritik af undervisernes manglende kendskab til grundskolens realiteter er forstummet. Nu samarbejder de studerende jo med både deres undervisere og grundskolelærerne om konkret udvikling af undervisningen i grundskolen.
- Grundskolens lærere værdsætter karakteren af samarbejde om udvikling undervisningen i skolen og oplever desuden, at samarbejdet giver dem en nem og hurtig adgang til den nyeste viden og forskning, som undervisere og studerende inddrager i Teaching Lab-aktiviteterne som grundlag for og/eller inspiration til undervisningsaktiviteterne.

Der er produceret en video som viser hvordan Teaching Lab fungerer i praksis:

<https://www.youtube.com/watch?v=TpSpADZFcq0>

Teaching Lab

- sammisat assigiinngitsut aallaavigalugit, ilinniartitsisunngorniartunik atuartitseriaatsimut periarfissaq

Torben Roswall, Pamersaanermi pisortaq

Nørre Nisum-imi ilinniartitsisunik ilinniartitsineq VIA University College

Ilinniartitsisunngorniartunik ilinniartitsinermut nalilersuinerit

Ukiuni qulini kingullerni Norgemi, Sverigemi, Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu ilinniartitsisunngorniartarnerit nalilersorneqarsimapput. Nalilersuinerit inernerini tamani ersertut ilisarnaataasimasullu tassaasimapput ilinniartitsisunngorniartut nunani taaneqartuni naammassigaangamik naligninnaasumik ilinniartitsisut sulinerminni pisinnaasassatik ilikkarsimasanngikkaat, ingammik ilaatigut

- Klassimi aqutsineq
- Ilikkartitsiniarnermut aqutsineq
- Assigiinngitsunik killifilinnut atuartitsineq
- Naliliineq
- Atuartitsinermi periutsinik assigiinngitsunik piareersimasuuteqarneq
- Atuartunik akuutitsineq illikkartitsiniarni ajornakusoortuni
- Angajoqqaanik suleqateqarneq

Nalilersuinerit inernilernerat

Nalilersuinerit inernilernerisa assigiissutigisimavaat, ilinniartitsisunngorniartarnerup eqqarsaatigeqqittariaqarnera, ilinniartitsinermilu ilinniariaatsit aaqqissuuteqqittariaqarneri. Akuerineqarpoq ilinniartitsisunngorlaaq ilinniartitsisut sulinermini sungiussassaminik amigaateqartuassasoq.

Naligninnaasumillu ilinniartitsisunngorlaanut naatsorsutigisariaqarpoq, atuarfimmi tunngaviumik ilisimasassat pigisariaqarai ilinniartitsisut suliasanut takunnissinnaassaguni, misissueqqissaarsinnaassaguni kiisalu nalilersueqqissaarsinnaasariaqassaguni.

Ilinniartitsisunngornianut ilinniartitsinermi ilisimatusarnermit paasisat

Qallunaat, nunat avannarlermiut kiisalu nunarsuaq tamakkerlugu ilinniartitsisunik ilinniartitsinermi ilinniartitseriaatsinik ilisimatusarnerisa assigiimmik tikkuarpaat, inuussutissarsiutigiligassamik ilinniartitsinerup imaata piviusunngortinnera atuuffissap misissoqqissaarnera tunuliaqutaralugu pisassasoq, tassa ilinniartitsisup suna ilisimasariaqassagaa atuuffiligassami suliasartai sapissanngikkunigit – tassa ilinniartitsisuussaguni piginnaasalik. Pisarneq malillugu fagitigut suleqatigiinnikkullu eqqarsariaaseq, pissarsiaqarnissamik assiliinissamillu aaliangeriikkanik sammisassanik aallaaveqarluni (uani ilinniartoq annertuumik akisussaaffilerneqartarpoq nammineq ilinniartitaanerup imaani piviusunut ataqatigiisusiineq, attuumassusiinerlu nassaarissagai) ilinniarneg ilisimatuunit ilinniartitaanerup siunertaata tunaartaanut

akerliusutut nalilerneqarpoq. Pissutaanerpaat tassaapput,

- Ilinniartitseriaaseq taanna atuarfimmi ilinniartitsisut suliasanut aaliangersimasunut piginnaaneqalersitsineq ajormat.
- Transfer-aspekt, tassa ilinniartup ilinniarnermi piginnaalikkani ulluinnarni pissutsinut atorsinnaalernissaanik isumagineqarsimanngippat: ilinniartitsisunngorniarnermi ilinniartitsineq nukilaaffeqarsimassaaq.

Teaching Lab – unammillikkanut aaqqissuussinikkut tunngavilimmik akissut

Teaching Lab ilinniartitsisunngorniarnermut ilinniartitseriaatsit inerisarneqarnikuuvoq VIA University College-mi, Nørre Nisum-imi Danmarkimi.

Tunngavia nunarsuaq tamakkerlugu ilinniartitsisunngorniartunik ilinniartitseriaatsinik ilisimatusarnerniit aaneqarsimavoq, Linda Darling-Hammond-ip misilittakkat aallaavigalugit ilinniartarnermut ilisimatusarnera isummer-sorfiginerullugu.

Teaching Lab-ip tunaartaraa ilinniartitsisut fagligemik pisinnaasassaannik ilinniartitsinerup ineriartortinneqarnera misissuinerinik misilittaanerillu tunngaveqassasoq. Nørre Nisumimi Teaching Lab-ip tunngavia teorinut piviusunullu naligninnaasumik oqallinnermut, fagimut praktikkimut tunngasumut, ungasippoq. Akerlianilli ilinniartitsisunngorniarnermi fagini pissarsiaqartarnermut tunngassuteqarluni.

Teaching Lab Teaching Lab-praksisteam-inik taaneqartarunik pilersitsinernik tunngaveqarpoq. Ilinniagassat fagii immikkut tamaasa aallaavigalugit TL-praksisteam-inik pilersitsisoqartassaaq ilinniagassamut / ukiunulluunniit tamanut. Tamanna qitiusumik aaqqissuussinikkut isumagineqartassaaq ilinniarnermilu faginut tamanut tunngaluni.

TL-praksisteam inuttaqassaaq ilinniarfimmii ilinniartitsisoq, fagimi ilinniartut kiisalu ilinniartitsisoq tunngaviumik atuarfimmeersoq klassimi fagimik taassuminnga atuartitsisartoq ukiumi ilinniarfiusumi tassani.

Suleqatigiit ataatsimoorlutik qulaajassavaat piviusut atuartitseriaatsimut tunngasut / unamminartut / atuartitsinermilu ajornartorsiutit, suleqatigiit misileraaffigisinnaasaat, misissorsinnaasaat ineriartortissinnaasaallu. Isumassarsiat suleqatigiit tamarmik akornanniit tiguneqarsinnaapput.

Taamaalilluni ilinniartitsisutut piginnaasassat Teaching Lab-ip eqqarsartariaasia malillugu piviusoq aallaavigalulu-

FAGIT	ATUARTITSERIAATSIMI QULEQUTAQ Ingerlatat
Inuiaqatigiilerineq (9. klassit)	Illoqarfimmi misissuineq (aalisartoqarfik Thyborøn): EU’p Danmarkimut malunniutai: Thyborønimu innuttat tapiissutip qanoq sunnerpai qanorlu sunniuteqassava tapiissut peeraluarpat? (Atuartut illoqarfimmi apersuullutik misissuissapput > paasisutissat qarasaasiakkut suliarineri > kisitsisit suliarineri > Aviisimut ilanngutassamik suliaqarneq)
Fysik/Kemi	- Misiliineq paasiniaarlugu fagimut fysik/kemi-mut nukappiaqqat nivarsiaqqallu soqutiginninnerat assigiinnginnersoq, apequtaalluni fagimi qulequtaq sorleq sammeneqarnersoq (kallerup innilerineq biokemimut naleqqiullugu).
Eqaarsaarneq	- Atuartut ilikkartarnerallu peqatigiillutik, isiginerullugit eqaarsaarnermi atuartitsineri periarfissat unammisassallu suaassusermut suminggaaniillu pinngortuunermut sanilliullugu - Pilersaaruserneq, naammassinnineq nalilersuinerlu eqaarsaartitsineri lektionini sisamini Parkourimi Free Running-imilu. Tassani isiginiarneqarsimavoq atuartut piumassusaat nalilersueriaasaallu.
Kristumiussutsimi atuartitsineq/upperisarsiorneq	- Isumalioqqissaarluni oqaloqatigiinneq/meeqqanut isumalioqqissaarneq
Qallunaattoornermi angajullernik atuartitsineq (9.-10. klasse)	- Qallunaat qangaanerusoq atuagaataat, oqaluttariarsornermilu qallunaatut angajullerni misilitsinneq - Allattariarsorneq qallunaatullu allattariarsornermi angajullerni misilitsinneq - Allattariarsornerup fagini tamani inissisimanera pillugu ilisimatusarnermi paasisat nutaanerpaat aallaavigalugit misiligarneri
Pinngortitaq & teknologilu	- Inquiry Based Science Education (IBSE-ilinniartitseriaaseq) - Ingerlatsineri-misiligaanernilu ilikkariartortarneq

Teaching Lab aallaavigalugu suliat atuarfimmi fagini assigiinngitsuni – Ilinniartitsisunik ilinniartitsineq Nørre Nisum-imi

gu ineriartortinneqartarput – ilinniartitsisup suliaasaanik misissuinnikkut – fagini, ilinniartitseriaatsini pamersaanermullu piginnaasani misissuinnikkut, atuarfimmi atuartitsinissamut piumasaqaataasut naammassiniassagaanni.

Tassa Teaching Lab ilinniartitseriaasiuvoq ilinniartoq katersiinnarani, iioraaginrarani nalunngisanillu assiliiginrarani, allanik suleqateqarluni ilinniartitsisup fagligimik piginnaasassaanik sanaartortoq, ullutsinnut naleqquttunik tunngavissanik atornerqarsinnaasunik pilersitsinnikkut, ilinniartitsisup fagligimik atorinnaasaaanik. Ilinniartitsisunngorniarnep nalaani Teaching Lab aallaavigalugu ilinniarluni tassaangilaq nalinnaasumik praktikkerluni. Teaching Lab aallaavigalugu ilinniarnermi ilinniartitsisup atuartitsinermini suliaasa iluini piginnaasassaalu aallaavigalugit misissueqqissaartoqartarpoq, nakkutiginnitoqartarpoq kiisalu eqqarsaqqissaartoqartarluni, siunertalimmik killiliikkamillu piffissaliussami. Fagligimik ilinniakkat misissuineq aallaavigalugu naammassineqartarput, misissuineq, misissueqqissaarneq, naliliineq eqqarsaqqissaarneq isumasiuinerlu atuarfimmi atuartitsineq susasaqartunit tamani ilinniartitsimeersunit atuarfinilu suleqatigisanit pisussaaffiusoq.

Teaching Labimit qitiusumik misilittakkat

- Ilinniartut Teaching Lab-imik nalilersuineri nalunaarutigaat ilinniarnep isumaqarnerulersimasoq, suliaassamut samminerulersimasoq paasiuminarnerulersimasorlu.
- Ilinniartut aamma nalunaarutigaat ilinniakkat itisilii-

nerillu teoriimi ilisimatusarnerlu aallaavigalugu misilittakkat annertunerulersimasut, Teaching Lab aallaavigalugu sammisat paasisassanik pisariaqartitsilersitsimmata. Taavaat "ilinniariaaseq ilungersunarnerusoq sungiusimasaminngaaniit".

- Ilinniartut ilinniartunngorput – atuartuunatik – namminneq iliuuseqarlutik ilisimalikkat ilinniakkamiit ulluinnarni atuartitsinermit tutsikkamikkut.
- Ilinniartut ilinniartitsisuisa Teaching Lab iluarivaat fagimi atuarfimmi tunngaviusumi atuartitseriaatsinik unammilligassanillu paasinninnerulersitsimmat – misissuisarneq ingerlaavartoq aallaavigalugu.
- Ilinniartut ilinniartitsisuminnik siornatigut atuarfimmi tunngaviusumi pissutsinik paasisamasagannginnerarlugit isornartorsuisarnerat nipangerpoq. Maannakkummi ilinniartut ilinniartitsisutik atuarfiullu tunngaviusup ilinniartitsisui suleqatigalugit atuartitsineq piviusoq atuarfimmi tunngaviusumi inerisarpaat.
- Atuarfiup tunngaviusup ilinniartitsisuisa suleqatigiilluni atuarfimmi atuartitsinermit inerisaaneq pingaartippaat, misigalugulu suleqatigiinnerup paasisanut ilisimatusarnernullu nutaanerpaanut ajornannginnerusumik sukkanerusumillu aqqutissiuukkaatsik, ilinniartitsisut ilinniartullu Teaching Lab-imi sammisanut tunngavigisakkaminut isumassarsiorfigisakkaminnullu atuartitsinerminni. Videomik sanasoqarsimavoq Teaching Lab atornerqaraan-gami qanoq isikkoqarneranik takutitsisumik:
<https://www.youtube.com/watch?v=TpSpADZFcq0>

Indledende erfaringer med Teaching Lab i Grønland

Af: Lars Demant-Poort, adjunkt, ph.d., Institut for Læring, Ilisimatusarfik

Forestil dig en situation, hvor et hold lærerstuderende i naturfag har arbejdet med et tema om fx meteorologi. De studerende har læst om vejret, har selv undersøgt vejret ved hjælp af en række forskellige instrumenter som termometer, barometer og hygrometer. Sædvanligvis har de studerende været vant til at skulle forholde sig fiktivt til, hvordan forløbet kunne omsættes i praksis. De har været vant til at skulle skrive en mindre opgave om forløbet – inklusive en undervisningsplan, der viser, hvordan de forestiller sig, teori og forsøg kunne virkeliggøres i et tænkt forløb. I en sådan situation har det ofte lydt fra studerende, at det er svært at koble det fiktive forløb med den reelle virkelighed, hvor elever er målgruppen for undervisningen.

Nu er der på Institut for Læring taget skridt til at give de studerende mulighed for en tættere tilknytning til praksis.

Forsknings- og praksistilknytning

Som led i et forskningsprojekt i linjefaget naturfag, blev der henover sommeren og det tidlige efterår 2016 igangsat en planlægning, der var rettet mod at få studerende i naturfag ud i et tættere samarbejde med skoler i Nuuk – løbende gennem hele deres linjefagsforløb. Målet er, at de studerende både får mulighed for at få skolevirkeligheden tæt ind på kroppen gennem en række fælles planlagte undervisningsaktiviteter, og samtidig kan bidrage til pædagogisk og didaktisk forskning inden for naturfag.

Første skridt

Konkret er det første skridt nu taget. Et hold naturfagsstuderende på tredje årgang har netop i oktober måned gennemført instituttets første forsøg med et nyt uddannelseselement – 'Teaching lab'. Begrebet er hentet fra læreruddannelsessteder i Danmark, og dækker over en proces, hvor lærerstuderende på et hold samlet forbereder en til to lektioner inden for et givet emne. Forberedelsen er lang og grundig, og bliver superviseret af holdets fagdidaktiske underviser. I forberedelsen har de studerende overvejet forhold som antal elever, fordeling af piger og drenge, elevernes forudsætninger, hvilke undervisningsmaterialer de har til rådighed på skolen, samt hvornår på dagen lektionerne er placeret. Undervisningen bliver gennemført af to af de studerende. Resten af holdet deltager i undervisningen som observatører med en forudbearbejdet observationsprotokol, dvs. at de studerende, der observerer undervisningen gør det målrettet – de har hver især fokus på forskellige forhold i undervisningen – eksempelvis hvilke elever der rækker hånden op, hvordan 'lærerne' agerer i forhold til forskellige grupperinger i klassen, eller hvordan 'lærerne' giver feedback på elevspørgsmål.

Efter undervisningen samles de studerende, deres fagdi-

daktiske underviser, en underviser fra det pædagogiske område, og en underviser fra de sproglige linjefag, med det formål at evaluere undervisningen ud fra den forudplanlagte observationsprotokol.

Evalueringen er rettet mod den fælles planlagte undervisning i et trykt og sikkert miljø, hvor målet er at klæde de studerende bedre på til at kunne gennemføre en reflekteret og meningsgivende undervisning – ud fra både pædagogiske og fagdidaktiske overvejelser.

Det geologiske kredsløb

I den konkrete situation havde de lærerstuderende planlagt et forløb om det geologiske kredsløb, med begrundelse i de nationale læringsmål for naturgeografi.

De studerende valgte at tilrettelægge undervisningen ud fra en fagdidaktisk model, der er centreret omkring elevens egen undersøgende tilgang. Internationalt bliver det blandt andet beskrevet som Inquiry Based Science Education eller IBSE. Oversat betyder det Undersøgelses Baseret Naturfags Undervisning eller UBNU. Den grundlæggende idé i IBSE er, at elevernes selv er med til at definere en undersøgelse af et givet naturfagligt fænomen, designe en metode til undersøgelse og efterfølgende dataindsamling - hvorved de så at sige selv konstruerer viden. Lærers opgave i et IBSE forløb er for så vidt mere krævende end i en mere traditionel tavle og bogstyret undervisning. Læreren må i et IBSE forløb agere 'guide' gennem hele det undersøgende forløb; lige fra elevernes undrende spørgsmål, over deres undersøgelsesspørgsmål til deres konkrete undersøgelser, og efterfølgende præsentation af deres undersøgelse. Den sidste del er vigtig, da det er her, den viden eleverne opnår gennem undersøgelserne, bliver kommunikeret ud til andre. Med andre ord skal eleverne producere sprog om det, de har fundet ud af. Det kan fx være gennem små filmklip, foredrag eller skriftlige beskrivelser. Megen international forskning med et IBSE fokus peger på, at undervisningstilgangen tilbyder en lang række fordele for elevernes læring, bl.a. ud fra den forudsætning at eleverne får ejerskab til undervisningens indhold.

Evaluering

Efterfølgende det første forsøg med Teaching Lab blev der gennemført en timelang evaluering. Her fik de studerende, der havde fået til opgave at observere undervisningen lejlighed til at diskutere med hinanden, og med de to studerende, der havde ageret 'lærere'. De studerendes observationer blev fremlagt og vendt på tværs af holdet. Set fra sidelinjen var de studerende både positive overfor at kunne studere rigtig undervisning, de selv havde forberedt, og samtidig positive overfor at kunne evaluere i fællesskab på mange forskellige undervisningsforhold.

En studerende vurderer Teaching Lab undervisningen som positiv i forhold til deres praktikforløb, fordi de nu kan vurdere hvad vi skal være opmærksom på i vores undervisningstimer.

En anden studerende siger at Teaching Lab modellen er et godt supplement til den almindelige praktik; hun siger bl.a.: *når man er i praktik, så er det kun med sin praktikpartner, man skal snakke om, hvordan det gik. Sådan som en klasse (i Teaching Lab) at være med til undervisning, så er der mere at snakke om, derfor fik jeg mere ud af det, selvom jeg er observatør.*

Herudover vurderede andre studerende forløbet som havende mere faglig karakter. De bemærkede, at den faglige sikkerhed er altafgørende for undervisningen. En samlet evaluering fra dette første forsøg med Teaching Lab peger på en række fordele for de studerendes undervisningskompetencer, som de sandsynligvis ikke har erfaret tidligere. For det første giver forløbet mulighed for, at de studerende får nogle vigtige erfaringer med faglighed, didaktik og pædagogik i reelle undervisningsmiljøer, der er 'sikre' – de studerende bliver ikke bedømt med en karakter. Det er den meningsgivende undervisning, der er i centrum. For det andet giver forløbet mulighed for, at de studerende får erfaringer med at observere undervisning målrettet. De bliver trænet i at have et observationsfokus på både enkelte undervisningsvariabler, samt til dels også et større overblik og

hele klassen. Endelig får det teoretiske og praktiske indhold i de studerendes undervisning på instituttet en anden og mere meningsfyldt betydning – målet med undervisningen bliver nu ikke længere fiktive undervisningsforløb – men virkelige mindre forløb i rigtige skoleklasser, med virkelige elever.

Fremtid

Dette første skridt med Teaching Lab vil i de kommende måneder blive fulgt op af flere Teaching Lab forløb med andre hold, og andre linjefag. På Institut for Læring vil erfaringer med Teaching Lab løbende blive evalueret, og på sigt vil Teaching Lab blive et element i flere og flere linjefag.

Kalaallit Nunaanni Teaching Lab-imik misilittakkat siulliit

Uannga: Lars Demant-Poort, adjunkt, ph.d., Ilinniartitsinermut Ilisimatusarfik, Ilisimatusarfik

Takorlooriaruk ilinniartitsisunngorniartut naturfagimi qulequtaq assersuutigalugu silasiorneq sammisimagaat. Ilinniartut sila pillugu atuarsimapput, atortullu assigiinngitsut, soorlu issisiut, silasiut, isugutassiullu atorlugit sila namminneerlutik misissorsimallugu. Pisarneq malillugu ilinniartut sungiusimavaat pisuusaartitsineq aallaavigalugu sammisap piviusumut sanilliunneqartarnera. Sungiusimavaat sammisaq annertunngitsumik allaaserinissaa – atuartitsinerup pilersaarussiaq ilanngullugu takutitsisoq teori misillinerillu pisuusaartitsinikkut qanoq ingerlanneqarsinnaanersut. Tassani akuttunngitsumik ilinniartunniit tutsiuttarpoq, pisuusaartitsineq piviusumut atassuserumi-naattartoq, atuartut atuartitsinerup tunaartarineqassap-pata. Ilinniartitsinerup ilisimatusarfimmi maannakkut aal-lartisartoqarpoq ilinniartut piviusumut qaninnerusumut periarfissinniarlugit.

Ilisimatusarnikkut piviusumullu attuumassuteqarneq
Linjefagimi naturfagimi ilisimatusarnermut ilaatillugu aasap ingerlanerani ukiariartorneranilu 2016-imi pilersaarusiorneq aallartisarneqarpoq, naturfagimi ilinniartut Nuummi atuafinnut qaninnerusumik suleqatigiilersinniarlugit – linjefagiminni ilinniarnerni tamakkiisumi. Si-unertaa tassaavoq ilinniartut, atuafimmi pissutsit piviusut atuartitsinerumullu sammisassat ataatsimoorullugit pia-reersakkat aallaavigalugit misiginissaannut periarfissinneqassasut, taassumalu iluani aamma pamersaanermut atuartitseriaatsinillu naturfagimut tunngasunik ilisima-tusarnermut tunniussaqaarnissaq.

Alloriarneq siulleq

Alloriarneq siulleq maannangaaq tiguneqareerpoq. Naturfagimi ukiut pingajussaanni ilinniartut, oktober qaammat ilisimatusarfiup misiliinera siulleq naammasseq-qammerpaa ilinniartitseriaaseq nutaaq atorlugu – 'Tech-ing lab'. Taaguut Danmarkimi ilinniartitsisunngorniartut ilinniartiinut tigusaavoq, ingerlatsineq tassaalluni, ilinniartitsisunngorniartut suleqatigiillutik lektioni ataaseq marlullu-unniit piareersassagaat aaliangersimasumik quleqatarlu-tik. Piareersarneq sivisuvoq peqqissaarussaallunilu, fagip atuartitseriaatsimut ilinniartitsisuanit siunnersuisoqarluni. Piareersarnermi ilinniartut isumaliutigisimavaat atuartut amerlassusaat, niviarsiaqqat nukappiaqqallu aggua-tarneri, atuartut pisariaqartitaat, atuafimmi suut atu-artitsinerup atortussat pigineqarnersut, kiisalu lektionit ullup ingerlanerata suatungaaniinnersut. Atuartitsineq ilin-niartunniit marlunnit ingerlanneqarpoq. Peqataasut sinneri atuartitsinerup peqataapput nakkutilliisut nakkutigisas-sanik aaliangeriikkanik allattuiveqarlutik, tassa imaappoq ilinniartut atuartitsinerup nakkutilliisut siunertaqarlutik nakkutilliipput – tamarmik immikkut atuartitsinerup immik-

koortortai isiginiarpaat – assersuutigalugu atuartut sorliit nappaasarnersut, 'ilinniartitsisut' qanoq qisuariartarnersut klassimi immikkoortitaarnernut, imaluunniit 'ilinniartitsisut' atuartut apeqqutaannut qanoq akissuteqartarnersut. Atuartitsinerup kingorna, ilinniartut, fagip atuartitseri-aasianut ilinniartitsisoq, pamersaanermut tunngasunik ilinniartitsisoq ilinniartitsisorlu oqaluttariarsornermi linje-fagineersaq naapissapput atuartitsinerup nakkutilliinermut piareersariikkat aallaavigalugit nalilersornissaa siuner-taralugu.

Nalilersuinerup atuartitsineq, ataatsimoorullugu piareer-sarneqarsimasooq, sammineqarpoq toqqissisimanartumi aarlerinangitsumilu, siunertaralugu ilinniartut eqqarsaa-tigilluakkamik isumaqartumillu atuartitsinerup ingerla-tsinnaalernissaa – pamersaanermut fagimullu atuartit-seriaatsit aallaavigalugit.

Nunap pissutsimigut ingerlaarnera

Uani pineqartumi ilinniartut nunap pissutsimigut inger-laarnera, naturgeografimut ilikkagassatut anguniagassat aallaavigalugit, pilersaarusiorsimapput.

Ilinniartut pilersaarusiornerninni, atuartitsineq fagimi atuartitseriaaseq atuartut namminneq misissuinnissaannik tunngaveqartoq, aallaaviussasooq qinersimavaat. Nunar-suaq tamakkerlugu ilaatigut allaaserineqarpoq Inquiry Based Science Education imaluunniit IBSE-tut. Nutser-lugu isumaqarpoq Misissuineq Aallaavigalugu Naturfagimi Atuartitsineq (Undersøgelses Baseret Naturfags Under-visning imaluunniit UBNU). IBSE-p tunngavigivaa atuartut namminneerlutik misissuinnissamik ilusilersueqataasas-sasut aaliangersimasumik pinngortitalerinerup tunngas-suteqartumik, misissueriaasissaaq ilusillissagaat kingornalu paasissutissanik katersillutik – oqaatigineqarsinnaavoq taamaallutik namminneq paasisanik sanaartortut. Ilin-niartitsisup suliaa IBSE aallaavigalugu sammisaqarneq piumasaqaatitaqarneruvoq, pisarnertut allattarfissuaq atu-akkallu aallaavigalugit atuartitsinerup. IBSE aallaavigalu-gu ilinniartitsisoq misissuinerup nalaa tamaat 'ilitsersuisu-tut' atorineqassaaq; atuartut tupigusullutik apeqqutaanniit misissuinerup apeqqutaannut, kiisalu misissuinerup naammassisaminnik saaqummiinernut. Immikkoortor-taq kingulleq pingaaruteqarpoq, tassaniimmammi atuartut misissukkatik aallaavigalugit paasisaminnik allanut inger-latitseqqinnerat. Allatut oqaatigalugu atuartut paasisatik pillugit oqaasertalersuipput. Assersuutigalugu tamanna pisinnaavoq filmiaraliornikkut, oqalugiarnikkut allakka-tigulluunniit nassuiaanikkut. Nunarsuaq tamakkerlugu IBSE-mik ilisimatusarnerup tikkuarpaa, atuartitsinerup taamaattup atuartut ilikkariartortarnernut pitsaagutit an-nertuut neqeroorutigai, ilaatigut tunngavigalugu atuartut atuartitsinerup imaanut piginnittutut misigisarmata.

Naliliineq

Tulliullugu Teaching Lab-imik misiliineq siulleq nalunaa-quttap akunnerata ilivitsup iluani nalilersuisoqarpoq. Uani ilinniartut atuartsinermik nakkutilliusuimasut periarfissippot oqallinnissaminut, ilinniartutaaq marluk 'ilinniartisisuimasut' peqatigalugit. Ilinniartut nakkutillinerminni takusimasaat suleqatigiit akornanni saqqummiunneqarlutillu oqallisigineqarput.

Avataatungaaniit isigalugu ilinniartut atuartsinermik ilumoortumik misissueqqissaarnertik iluarisimaarpaat, kiisalu ataatsimoorlutik atuartsinermut tunngasut assigiingitsut nalilersorsinnaanerat iluarisimaarlugu. Ilinniartup praktikkernermi Teaching Lab aallaavigalugu atuartsinertik iluarinartut nalilerpaa, pissutigalugu nalilersorluarnerusinnaaleratsigit atuartsinitsinni suut eqeersimaarfissanerlugit. Ilinniartoq alla naliliivoq Teaching Lab malillugu atuartsineq praktikkernermut ilapittuutit pitsaasuunerarlugu; ilaatigut oqarpoq: praktikkeraanni praktikkeqat kisiat peqatigalugu qanoq ingerlasimanersoq oqaloqatigiissutigisarpaput. Klassimut peqataalluni (Teaching Lab-imi) atuartsinermut peqataalluni oqallisissaqarnarneruvoq, taamaammat pissarsiaqarnaruvunga, nakkutilliusuunnaagaluarlunga. Kiisalu ilinniartut allat nalilerpaat sammititsineq faginit tunnganerunerarlugu. Oqaatigaat, fagimut ilisimasaqarluneq atuartsinermut apeqqutaanerpaasoq. Ataatsimut isigalugu misileeqqaarnermut uunga ilinniartut atuartsinermut piginnaasassaannut iluaqutaasut nalilerneqarpoq, siusinnerusukkut immaqqa pissarsiarinaviannikkaluaraat. Siullermik ilinniartut sam-

misagarnermi misillitakkanik pingaarutilinnik faginit, atuartsinertit pameraanermullu tunngasunik pissarsiaqarnissaminut periarfissinneqarput atuartsiffiusuni piviusuuni 'ulorianangitsunilu' – ilinniartut karakterimik nalilerneqartussaangillat. Atuartsineq isumanik pilersitsivik qitiutinneqarpoq.

Aappassaanik sammisaqarnermi ilinniartut atuartsinermik nakkutiginninnissamik siunertalimmik misillitagaqalernissamik periarfissinneqarput. Sungiusarneqarput nakkutiginninnissamik aaliangersimasunut soorlu atuartsinertit allanngorarnernut, tamakkerlugu isigisinnaassuseqarlerninnaanermut, klassimullu tamarmut. Kiisalu teoriip piviusullu imaat ilinniartunik ilisimatusarfimmi ilinniartitsinermi allat pingaaruteqarnarlunilu isumaqarnarlupput – atuartsinermi anguniakkat tassaajunnaarput atuartsinermi sammisat piusuusaartitat – kisiannili sammisat ilumoortut atuarni klassiniittut ilumoortuni, atuartoqartullu ilumoortunik.

Siunissaq

Una Teaching Lab atorlugu alloriarneq siulleq qaammatit tulluittut ingerlanerini allanik malitseqassapput Teaching Lab malillugu ilinniartitsinernik allanik ilinniartunik linjefaginilu allanik aallaavilinnik. Ilinniartitsinermut ilisimatusarfimmi Teaching Lab-imit misillitakkat nalilersorneqartuassapput, siunissamilu Teaching Lab linjefagini amerliartortuni atornerqalerumaarluni.

Biilit atorlugit oqaasertusaaneq

Ilinniartitsisunngorniat meeqqanut 3.b-nut qallunaatoortitsinerminnut atatillugu Nuummi biilerpassuit Nuutoqqamut qaaqquaar.

Allattoq assiliisorlu: Karline Platou

Ilinniartitsisunngorniat Nuummi misiliummik atuarfimmil Samuel Kleinschmidt atuarfiani ASK-imi sulinerminni alutornartumik atuartitseriaatsimik misiligaapput. Taakku meeqqanut 3.b-nut qallunaatoortitsisarnerminnut atatillugu Nuutoqqamut biilerpassuarnik pingasunngornermi novembarip aappaanni qaaqquusipput. Ullaakkut nalunaaqutaq arfineq-pingasut qaangilaaginaraa Nuutoqqami sissiuqaaq biilililik ulikkaavippog, meeqqallu 3.b-mi ASK-imi atuartut ullaarnganiit alutornarmik arpasukaaqattaarlutillu nuannaqqaar.

- Meeqqanik ilikkartitsiniaraanni meeqqat misigisaqarnissaat pingaaruteqarpoq, taamaaliorpugullu meeqqat qallunaatut ilinniarnerminnut atatillugu qallunaatut misigisaminnik tullerilaarisinnaaneq ilikkarniassammassuk, una pingaarnertut pingarput pinngitsooratik qallunaatut oqalunniarsarinissaat, qallunaatulli tamarmik ataatsimoortillugit misigisaminnik allaqatigiitsissavagut, taama oqarpoq ilinniartitsisunngorniarluni ilinniartoq 27-nik ukiulik Pipaluk Møller.

Meeqqat pineqartut nukappiaqqat 16-iupput nivarsiaqqallu tallimaallutik klasselu nalinginnaasuuvoq speciel klassiunngitsog.

- Sooruna biilit uani aallaavigineqartut? Aperaarput.

- Misigisimagatta klassemi meeqqat tiguartariaqakkagut arlaqartut, meeqqammi pineqartut ikorfartortariaqangaatsiarput. Taamaammat aamma namminneerlutik takorluukkaminnik fantasi biililortussanngortippagut aammalu biilit aqqutaanik bane-liussallutik. Taamaallutik oqaasertusaaneq ilinniarsinnaaniassammassuk, Pipaluk nassuiaavoq. Nuutoqqami biilerpassuit ataatsimoortinneqarneranni

meeqqat soqutiginaartunik takusut malugineqarsinnaavoq.

- Meeqqat Nuutoqqamiit atuarfimmil utertussanngormata pilersaarutaanngitsumik biiliutseriataarput, meeqqat ilaat politiit biiliinut ilaatinneqarput, ilaat ambulancenut ilaatinneqarput ilaallu aamma taxanut ilaatinneqarlutik, meeqqat taama pineqarnertik assorsuaq nuannaarutigeqaat. Ilaa allaat oqarput, nunarsuarmi aatsaat taamak atuarfimmik nuannertigisumik misigisaqarlutik, Pipaluk illarluni oqaluttuarpoq.

Saviminilerinermik ilinniarfik oqaasertusaanermi aamma atorineqassaaq.

- Oqaasertusaanermik ilinniartitsinitsinni soorlu assersuutigalugu Saviminilerinermik ilinniarfimmil meeqqat pu-laartissavagut biililerisumillu taakani nassuiaasoqassaaq. Tassani biilit mootorii sumiinnerisut assakaasui sumiinnerisut oqaluttuarineqassapput, qallunaatullu oqaatsit soorlu assersuutigalugu: "Køre" – "drejer" – "åbner" oqaasertusaanermik ilinniartitsinitsinnut atatillugu sammitissavagut, Pipaluk Møller nassuiaavoq.

Biiliutillit suleqatikkuminartut

Pipaluk Møller unnersiorpoq taamatut meeqqanik angusaqartitsiniarnermi illoqarfimmi biiliutillit assut suleqatikkuminarsimaqisut.

- Assersuutigalugu politiit biilii paapoorlutik sissiuqkamut takkupput, taamatullu takkunnerat meeqqat alutornaatigeqaat, oqarpoq.

- Suliaq naammassilerpat angajoqqaanik unnussiuuaqatigiinnermik naggasissavagut. Fantasi biililiatik saqqumiutissagaat naatsorsuutigaaqarput, oqarpoq.

- Ilinniartitsinermi periuseq taanna uanga ilinniartitsisutut siunissami sulinissannut assut ornigineruara, imaappallaarusunngilangami: Ullumikkut allappugut, ullumikkut kukkunaveersaarpugut ilaalu ilanngullugit. Isumaqarpungami piffissaq sivisooq atorlugu meeqqat misigisaqartinneqarnerannik imalimmik atuartitsineq imminut akilersinnaanersog, imaanngitsog atuakkaat aalajangersimasut kisiisa sammineqartassasut – meeqqammi tiguartiffigisinnaasaannik soqutiginaartopassuarnik ulikkaarpoq, Pipaluk Møller ukiut pingajussaanni Ilinniarfissuarmi ilinniartoq taama naggasiivoq.

Forøg ordforråd med biler

Lærerstuderende inviterer mange biler til kolonihavnen i forbindelse med danskundervisningen for eleverne i 3.b.

Artikel og foto: Karline Platou

Lærerstuderende i Nuuk har som forsøg afprøvet en ny spændende undervisningsform for eleverne i Atuarfik Samuel Kleinschmidt, ASK.

De lærerstuderende har, i forbindelse med danskundervisningen i 3.b, inviteret mange biler til kolonihavnen i Nuuk onsdag den 2. november.

Lidt over klokken otte var kolonihavnen i Nuuk fyldt med biler, og børnene fra 3.b på ASK styrtede glade frem og tilbage.

- Hvis man gerne vil have, at børnene lærer noget, er det vigtigt med oplevelser, og dette arbejder vi med i forbindelse med børnenes danskundervisning, for at de kan

lære at prioritere. Det vigtigste er ikke, at de partout skal snakke dansk, men de skal, med vores hjælp, beskrive sammen, hvad de har oplevet, siger Pipaluk Møller, 27 år og lærerstuderende. Klassen består af 16 drenge og 5 piger og er en normalklasse.

- Hvorfor går I ud fra biler? Spørger vi hende.

- Fordi vi mener, at de børn, vi også gerne vil have fat i, og som der er flere af i klassen, har ret meget behov for støtte. Derfor har vi sat dem til at lave biler samt baner til bilerne efter fri fantasi. Ud

fra dette skal de gerne forøge deres ordforråd, forklarer Pipaluk.

Det er tydeligt at se, at børnene er meget interesserede i de mange biler i kolonihavnen.

- Da børnene skulle tilbage til skolen fra kolonihavnen blev de, uden at det var planlagt, kørt - nogle af dem i politibiler, andre i ambulancer og andre i taxaer, til stor glæde for børnene. Nogle sagde endda, at det er første gang i hele livet, at de har oplevet en så dejlig skole, griner Pipaluk.

Saviminilerinermik Ilinniarfik vil også blive benyttet til at øge ordforrådet.

- For at øge ordforrådet vil børnene eksempelvis i vores undervisning besøge Saviminilerinermik Ilinniarfik, hvor en bilmekaniker vil holde foredrag. Her vil de høre om, hvor bilens motor og hjul er henne og ord på dansk som: "Køre" - "drejer" - "åbner", forklarer Pipaluk Møller.

Bilejerne er samarbejdsvillige

Pipaluk Møller roser bilejerne for at have været meget samarbejdsvillige i forbindelse med aktiviteterne med børnene.

- For eksempel ankom politibilen ned til kajen med udrykning, og deres ankomst var meget spændende for børnene, siger hun.

- Når arbejdet er ved at være tilendebragt, arrangerer vi som afslutning, en sammenkomst for forældrene. Vi regner med, at eleverne skal fremvise deres fantasibiler, siger hun.

- Denne undervisningsform vil jeg foretrække i min fremtid som lærer, og jeg vil jo helst ikke være sådan: i dag skriver vi, i dag laver vi retstavning og så videre.

- Jeg er af den opfattelse, at undervisning over lang tid med oplevelser for børnene bedre kan betale sig end aktiviteter ud fra bestemte bøger - der er jo mange muligheder med mange spændende ting for børnene, slutter Pipaluk Møller lærerstuderende på tredje år.

Ipad

All. Justus Kaspersen

Ukiuni makkunani Ipad mobilisulli unitsitassaa junnaarluni atugaalernikuuvoq.

Nunatsinni meeqqat inersimasullu ikigisassaanngitsut Ipadsimik pigisaqarput, immaqalumi aamma illit atuartutit Ipadseqarputit.

Ipad herriviup qaaniitillugu tingujuminartuuvoq, qarasaasiamut angallattakkamut unammilersinnaalluarluni, nuan-nariinnarlugu internetserniaraanni.

Killeqanngiusattumik sorpassuarnik ilinniutinik, aliikkutanik, iluaqutinilluunniit immeqarsinnaapput.

Qularnaatsoq tassaavoq, ullumikkut Ipadsimik sungiusisimasut utoqqaat illuaniilerunik aliikkutassaaleqinavi-anngillat

Atuagassiat ilaanni SøndagsAvisemi atuarpara, aanaq aasaanerani atuannigiffeqarnerup nalaani ernuttaminik kipilerfigisimasaminik tikeraartoqarluni pakatsisimasooq. Piffissap annersaani ernutaasa mobilitik, Ipadsitillu sammisimavaat. Ajornerpaasarpooq neriartoqqullugit Ipadsitik alarneq ajuleraagamikkut.

Aperivorlu: "Qanoruna ilillunga tamanna ileqqupalaaq al-lanngortinniaringa?

Imatullu Søndagsimit akineqarpoq:

"Isumaqarpunga ullumikkut meeqqat peroriartornerminni ileqquliunniikuusaat aanaakkut, imaluunniit uagut 50-it sinnerlugit ukiullit allanngortissinnaanngikkivut. Smart-phonit assigisaallu ulluni makkunani inuuffitsinni mu-misitsinerit annerpaartarivaat, taamaattumik meerartatta inuusuttattalu ulloq ataaserluunniit pinngitsuussagunikkit kingunerlutitsinngitsoornaviannngillat.

Imaanngilaq angajoqqaat tamanna killeqanngitsumik akueriinnassagaat, inooqateqarnikkut attaveqariaatsinut suliaasaqarput imaannaanngitsunik.

Kisernaattakkamik pinnguarneq (spil) allaanerujussuu-voq, meeraqatinik pinnguaqateqarnermut sanilliullugu.

Atuafik Kilaaseeqqami ilinniartitsisoq Miki Olsen ipad pil-lugu apersorpara.

Ipad atuarfissinni qanoq atugaatigiva?

- Nalunngeereparput atortut arlalippassuartigut nas-satarisartakkavut oqimaassinnaasut Ipadip "taarserniku-ugai,"

Assersuutigalugu applikationit amerlasuut qanoq annertu-tigisumik atuisuutigineq apeqqaatalluni Ipadip iluaniipput, ulluinnarni atuartitsineri atorluarneqarsinnaasut.

Maannakkut ilinniartitsisut tamarluinnagajatta tabulexi atorlugu atuartut takkuttarneri nalunaarsortarpavut, taamaalilluni pappiararsornerujussuit annikillinikuullutik. Maanimi atuarfitsinni anguniakkat ilagaat Ipad atulerpat pappiarsornerit annertuumik annikillinissaat.

Siusinnerusukkut regneark exceli atorlugu atuartut takkut-tarneri qaammaamut nalunaarsortarnikuuvagut, nagga-taagullu procentinngorlugit.

Taamaattumik ipad atulernerani tabulex annertuumik pisarillisaataavoq, suliaasanut annikillisaataalluni.

Atuartunut suliaakkiinnermi suliaasat pilerinarsarneqarsin-naapput, ersarissarneqarnerusinnaallutik. Atuartut

elektronikkimut piginnaasaat naligalugu paasinarsaalluni suliaakkiisoqarsinnaagami.

Applikationit makku atortarpakka: Tellagami, Explain Eve-rything, keynote, puppet pals aamma iMovie.

Ilinniartitsisut tamarmik Ipadimik atuisarpat?

Atuarfitsinni ilinniartitsisut Ipadimik qanoq atuitiginersut oqaatigiuminaatsippara, tassami Ipad atuartitsissutitut atussagaanni ilisimasaqarfigisariaqarmat ilinniartitsisut ilaasa atussallugu "nangiarilaartarmassuk."

Ilaatigut aamma Ipadimik atuititsinermi kipiluttunartut ilagivaat, atuartut ilaasa Ipadsii aserornikummata.

Atuarfissinni Ipadimik atuinermi malitassaqarpisi?

Ersarissunik sinaakkuteqarnissaq pisariaqarluinnarpoq. Atuarfitsinni malittarisassat makkuupput:

-Ipad nassartuaannaruk!

- Ipad orsersoreersimasooq nassaruk!

- Ipad atorneqanngippat saqqumisumiitinneqassanngilaq imaluunniit pusinngatiguk!

- Ilanngullugu taalaarusuppara Tuluit Nunaanni atuar-tut Ipad atuarfimiitinnartarpaat, tamannalumi aamma ajunngikkaluarpoq, taammaattorli suliaakkiinnermi aappaati-gooqarluni.

Ulloq manna tikillugu atuartut amerlasuut aserortoorni-kuupput, ilaatigullu angajoqqaat taarsinissaminut

akissaqaratik. Aseruisoornerillu arlallit atuarfiup avataani pisarmata, aallaqqaataaniilli ersarissunik atuutsitassanillu malittarisassiornissaq pisariaqarluinnarpoq!

Uagut maani Qaasuitsup kommuniani sulii Ipadimik atui-suunngitsugut suunuku eqqumaffigisariaqarivut?

Apple applikationii amerlanerpaat akeqarmata ataavartu-mik Kommuni aningaasaliisarnissa pisariaqarluinnarpoq, taamaanngippat unittoormik imaluunniit app-it nutaat katataaffigineqarsinnaammata!

Aammattaaq ilinniartitsut angajoqqaallu pikkorissartin-neqarnissaat pisariaqarluinnarpoq!

Taassumalu saniatigut suleqatit Ipadimik atuinermi pigin-naasakitsut siunnersortarnissai kaammattuutigerusun-narpoq!

Maani Qeqqata kommuneani meeqqat sulii atualinngitsut atuilernissaminut sungiussipajaareertarput, meeqqe-rivinni aamma atugaangami. Meeqquarivimmi ipadit inimi

ataatsimi marluunngikkunik pingasuusarput, taamaammat meeqqat sungiussipajaareerlutik atualertarput.

Atuartsissutini sorlenni Ipad atugaasarpa?

Atuartsissutini sorlenni atorneqarnerunersoq oqaatigiumi-naatsippara.

Uangali tuluttut atuartsigaangama atugaatsiartarpara.

Atuartsinermi inimi ataatsimi atuartut amerlasinnaasar-put, taamaammat atuartut immikkut suliaqaleraagamik

ikiuunniarnermi piffissaq annertulaartoq atorneqarsin-naasarpooq. Taamaattoq atuartoq ipad atorlugu nammineq akissummik ujaarlarsinnaanera internet atorlugu periarfis-saqartarpoq (mesterlære).

Aamma anitsiarfinni atuartut spilnut atugaatsiartarpaat.

Ilaatigut spilit amerlavallaaleraagamik ajornartorsiutaaler-tarput, Ipadimi inissaaruttaramik, piaatinnessaallu ajor-naatsuinnaasarani.

Ipad

Af Justus Kaspersen

I disse år bruges Ipad på samme måde, som mobilen bliver brugt.

Utallige børn og voksne her i Grønland ejer en Ipad, selv du – læser - sidder måske med en.

Når man for sjov vil koble på internettet, så er en Ipad nem at tage fra bordet, og den kan nemt konkurrere med en personlig computer.

Man kan hente alverdens informationer, underholdning eller noget gavnligt.

En ting, der er helt sikker er, at dem, der er fortrolige med en Ipad i dag, kommer ikke til at kede sig, når de kommer på alderdomshjemmet. □

Jeg læste engang i et af bladene, SøndagsAvisen, om en bedstemor, der var blevet skuffet over sine børnebørn, der var på besøg i deres sommerferie.

I det meste af deres besøgstid havde hendes børnebørn haft travlt med deres mobiler og Ipads. Det værste efter hende mening havde været, når de skulle til at spise, at de ikke kunne få øjnene væk fra deres Ipads.

Og hun spurgte: "Hvordan i alverden kan jeg gøre for at ændre denne dårlige vane?"

Og hun fik dette svar fra SøndagsAvisen:

"Jeg mener at, bedsteforældre eller os, der er over 50 år, ikke kan ændre de vaner, børn har fået i deres opvækst. Den største revolution i vores levealder i dag er smart-phones og lignende, derfor kan vores børn og unge mennesker ikke undvære dem - ikke engang een dag uden, at de får men af det.

Det betyder ikke, at forældre grænseløst bare skal acceptere dette. Børnene kan få alvorlige samværs og sociale udfordringer at kæmpe med fremover.

Enmandsspil er meget forskellig i forhold til spil med andre børn.

Forældre har bedre muligheder for at lave regler i hjemmet end bedsteforældre, da de er yngre og de selv er forbrugere af mobiler og Ipads.

Således kunne bedsteforældre måske bare sidde på sofaen og hygge sammen med deres børnebørn og prøve at følge med, mens de har travlt med deres Ipads".

Jeg interviewede Miki Olsen, der er lærer på Atuarfik Kilaaseeraq, angående Ipads.

Hvor meget bliver Ipad brugt i jeres skole?

- Vi har allerede indset, at Ipads kan lette mange hverdagsopgaver.

Som eksempel er der til Ipads mange applikationer, som kan bruges i den daglige undervisning.

I dag bruger næsten alle lærere Tabulex til at registrere elevernes tilstedeværelse, således har vi formindsket det store papirforbrug. For her i vores skole er det et af målene, at formindske papirforbruget i udstrakt grad, når vi bruger Ipad'en.

Før i tiden brugte vi Excel regneark til at registrere elevernes tilstedeværelse hver måned og til sidst lave tallene om til procenter.

Der har Ipad'en gjort arbejdet meget nemmere og tids-

besparende.

Arbejdsopgaver til eleverne kan gøres mere overskuelige og mere tillokkende. Man kan tilpasse opgaverne efter, hvor meget eleverne kan inden for it.

Jeg har brugt følgende applikationer: Tellagami, Explain Everything, Keynote, Puppet Pals samt iMovie.

Kan alle lærere bruge en Ipad?

Det er svært for mig at sige, hvor meget lærerne på vores skole bruger Ipad, for man skal jo have kendskab til at bruge den i undervisningen, og nogle lærere er lidt "usikre" på at skulle bruge den.

Og en af ulemperne ved at bruge Ipad kan bl.a. være, at nogle elevers Ipads kan være i stykker.

Har I regler angående brug af Ipads i jeres skole?

Det er meget vigtigt, at der er klare regler om brug af den. Her i vores skole har vi følgende regler:

- Hav altid din Ipad med!

- Den Ipad, du har med, skal være fyldt op!

- Den Ipad, der ikke er i brug, skal ikke være synlig eller ligge med bagsiden op ad!

Jeg vil godt lige tilføje, at i England lader man elevernes Ipads blive på skolen. Dette kan være en god ting, men på den anden side er der lektierne at tænke på.

Indtil i dag har mange elever ødelagt deres Ipads, og nogle forældre har ikke råd til at erstatte dem. Da en del af dem bliver ødelagt uden for skolen, er det meget nødvendigt, at man laver klare retningslinier angående brug af Ipads lige fra starten!

Hvad skal vi, som stadig ikke bruger Ipads, her i Qaasuitsup kommunia være påpasselige med?

Det er meget vigtigt, at kommunen finansierer løbende, for de fleste Apple applikationer koster noget, hvis de ikke finansieres, så kan tingene gå i stå, eller man mister noget i de nye apps!

Samtidigt er det meget nødvendigt, at lærerne og forældrene også oplæres i at bruge dem!

Desuden vil vi opfordre kollegaerne til at rådgive dem, der er noget usikre i at bruge Ipads!

Her i Qeqqata kommunea har førskolebørn allerede lidt kendskab til at bruge dem, da de også bliver brugt i børnehaverne. På hver børnehavestue er der som regel 2 el. 3 Ipads, så det er ikke helt nyt for de børn, der starter i skolen.

I hvilke undervisningsfag bruger man mest Ipad?

Det er lidt svært for mig at sige i hvilke undervisningsfag, man bruger den mest.

Dog bruger jeg den en del i min engelskundervisning.

I en klasseundervisning kan der være mange elever, og når de arbejder individuelt, har man brug for megen tid til at hjælpe dem, der har brug for det. Derfor er det muligt, at en elev selv kan løse sit problem på sin Ipad ved at finde svar på internettet (mesterlære).

Eleverne bruger den også meget til spil i frikvartererne.

Hvis der er for mange spil, kan det sommetider blive til et problem, da der bliver for lidt plads på Ipad'en, og det er ikke altid let at få dem slettet.

Kan jeg bruge private både til udflugt med eleverne eller i forbindelse med tjenesterejser?

Det kan ofte være fristende at bruge ikke-godkendte både til transport af skoleelever, når der ikke lige er en tilgængelig båd, der er godkendt til erhvervssejlads. Dette vil dog være i strid med skolens ansvar og kan medføre, at skolen bliver erstatningsansvarlig, udover at det selvfølgelig bringer elevernes helbred i fare. I det følgende vil reglerne for brug af både til sejlads for skoler blive gennemgået.

Hvad er regelsættet for sejlads for skoler

Det følger af Selvstyreloven, at sikkerhed til søs, skibsregistrering og søretslige forhold er områder, der stadig ikke er hjemtaget af Selvstyret. Det betyder, at Søfartsstyrelsen er den overordnede myndighed på området. Det betyder også, at søloven og lov om sikkerhed til søs, er sat i kraft for Grønlandsamt diverse bekendtgørelser, herunder om skibes sikre sejlads m.v., finder anvendelse ved befordring af passagerer på fartøjer i Grønland.

Transport for skoler er altid erhvervssejlads

Uanset hvem der udfører transport for en skole, er dette at betragte som erhvervssejlads. Hverken skolen eller befordrerens kan aftale sig ud dette, også selvom der ikke betales for turen. Det skyldes ganske enkelt, at opgaven udføres som et led i skolens aktiviteter, og sejladsen er åben for en bredere kreds af deltagere end familiemedlemmer samt nære venner og bekendte til fartøjsejeren. At sejlads for en skole er erhvervssejlads fremgår også af bl.a. bekendtgørelse om mindre fartøjer der medtager op til 12 passagerer. Turens varighed eller længde har ingen betydning for, hvorvidt der tale om erhvervssejlads. Det er heller ikke muligt bruge egen båd eller skolens egen båd, det vil stadig være erhvervssejlads.

Hvad betyder det, at der er tale om erhvervssejlads

Når noget er betegnet som en erhvervssejlads, skal en række krav opfyldes. Sker det ikke vil, der kunne idømmes en foranstaltning efter kriminalloven afhængig af forholdets natur.

Der skelnes mellem to typer fartøjer: Dem, der tager flere end 12 personer og dem, der tager færre. Det betyder, at de fartøjer, der tager færre, skal leve op til en række minimumskrav, hvorimod dem, der tager flere, også er underlagt nogle tillægskrav. Listen af krav er mange, men eksempelvis må skolen sikre sig, at befordrerens har udarbejdet en sikkerhedsinstruks, har en ansvarsforsikring, at føreren har sønæringsbevis eller ved et mindre erhvervs-mæssigt med et dimensionstal under 20 (længde gange bredde) have relevant erfaring og et gyldigt certifikat som radiooperatør. Skibet skal også have en "Tilladelse til sejlads med passagerer".

Sikkerhedsinstruksen skal altid være tilgængelig for deltagere og passagerer. Man kan finde en standard for

sikkerhedsinstruks på søfartsstyrelsens hjemmeside, <http://www.soefartsstyrelsen.dk>, hvor den også er oversat til grønlandsk. Ved større skibe skal skibsføreren også kunne dokumentere den pågældendes lokalkendskab samt erfaring med og viden om sejlads i arktiske og isfyldte farvande.

Skolens ansvar

Det er skolens ansvar at sikre sig, at anvendte fartøjer er synet og godkendt til erhvervssejlads med passagerer, og at besætningen på fartøjet besidder de fornødne kvalifikationer. Skolen kan ikke fralægge sig dette ansvar, selv om skolen anvender en 3. mand. Skolen skal sikre sig, at det også reelt forholder sig sådan. Skolen bør derfor have udarbejdet retningslinjer for dens brug af fartøjer. Ved brug af en båd, der ikke normalt anvendes til erhvervssejlads transport, vil båden ikke være omfattet af ansvarsforsikringen og dermed vil skolen, der er selvforsikret, skulle dække eventuelle krav, hvis ejeren af båden ikke kan dække kravene. I forhold til den pågældende skoleleder eller lærer, der anvender fartøjer der ikke lever op til kravene for erhvervssejlads, er der en risiko for at dette kan anses for at være en pligtforsømmelse, som kan få ansættelsesmæssige konsekvenser, også selv om der ikke skete et uheld.

Anvendelse af både i forbindelse med tjenesterejser

I tilfælde af at en ansat ved skolen skal på tjenesterejse, og rejsen i den forbindelse kan ske med båd, vil transporten stadig være erhvervssejlads, hvorfor båden og bådens personale skal leve op til kravene for dette. Er det ikke tilfældet, må det antages at skolen ikke kan afholde udgiften til transporten eller udbetale rejsegodtgørelse, idet den er sket i strid med reglerne for passagertransport. Transporten må derfor anses for at være privat karakter og den ansatte, der har brugt båden, risikerer ikke at være dækket af forsikring mv. Skolen bør derfor udarbejde retningslinjer også for brugen af både til transport i forbindelse med tjenesterejser.

Thomas Trier Hansen, Advokat

Umiatsiat privatimik pigineqartut atuartut aallaarnerini imaluunniit suliffimmut atatillugu angalaninni atorsinnaavakka?

Ussernartorsiornarsinnaasarpog atuartunik angallassisalluni umiatsiat angallassissutissatut akuerisaanngitsut atornissaat, umiatsimik inuussutissarsiutigalugu atorneqarsinnaasutut akuerisaasumik qanittumiittoqartinagu. Tamannali atuarkiup akissussaaffianut akerliuvoq, kingunerisinnaavaalu atuarki taarsiinissamut akissusaasunnortitaasoq, minnerunngitsumillu soorunami atuartut peqqinnikkut ulorianartorsiortinneqarnerinik. Tulliuttumi umiatsiat atuarkimmi atorneqartarnerinut malit-tarisassat nassuiarneqassapput.

Atuarkinnut immakkut angallassinermi malittarisassat suuppat

Namminersornermut Inatsit malillugu, imaani isumannaallisaaneq, umiarsuarnik nalunaarsuineq imarsiornermilu inatsisit, Namminersortuniit suli tiguneqanngillat. Tamanna isumaqarpoq Sfartstyrelsi tamatumunnga qullersaalluni aqutsisuusooq. Kiisalu aamma isumaqarpoq, imarsiornermi inatsit imaanilu isumannaallisaaneq Kalaallit Nunaannut atuuttussanngortinneqarnikut, peqqussutillu assigiinngitsut, taassumalu iluani angallatit isumannaatsumik angalanissaat il.il., Kalaallit Nunaanni angallatini inunnik angallassinermi atuuttussaasut.

Atuarkinnut angallassineq tamatigut inussutissarsiutigalugu angallassinervooq

Kinaagaluaruniluunniit atuarkimmut angallassisooq, inuussutissarsiutigalugu angallassinertut isigineqassaaq. Atuarkiup imaluunniit angallassisup isumaqatigiissutigisinnaanngilaat taamaanngitsooq, angalaneq akeqanngikkaluarpuunniit. Tamatumunnga pissutaavoq, suliassaq atuarkiup ingerlatsineranut atatillugu suliassamat, angalanerlu ilaquttat, ikinngutit ilisarimasallu avataatigut allanut aamma ammamat. Atuarkimmut imaatigut angallassineq inuussutissarsiutigalugu angallassinervooq ilaatigut takuneqarsinnaavoq nalunaarummi angallatit minnerusut 12-it tikillugit ilaasoqarsinnaasut-mi. Angalanerup sivilissusaa isorartussusaaluunniit apeqqutaanngilaq inuussutissarsiutigalugu angallassigaanni. Nammineq atuarkiulluunniit angallataa atorneqarsinnaanngilaq, suli inuussutissarsiutigalugu immakkut angallassinervooq.

Qanoq isumaqarpa inuussutissarsiutigalugu immakkut angallassineq

Inuussutissarsiutigalugu angallassinermi piumasaqaatit arlallit naammassisariaqarput. Naammassineqanngippata pinnerlunnermut inatsit aallaavigalugu pineqaatissiisooqarsinnaavoq apeqqutaalluni tassani pineqartoq. Imaatigut angallatit assigiinngitsunut marlunnut immikkoortinneqartarput: 12-it sinnerlugit ilaasoqarsinnaasut ikinnerusunillu. Tamanna isumaqarpoq angallatit ikinnerusunik ilaasoqarsinnaasut piumasaqaatit minnerpaamik naammassisassat naammassisimasussaassagaat, amerlanernilli ilaasoqarsinnaasut aamma ilassutinik piumasaqarfigineqarlutik. Piumasaqaatit amerlaqaat, assersutigalugulu atuarkiup qulakkeertussaavaa, angallassisooq isumannaallisaanermut ilitsersuummik sanasimanersooq;

akisussaaneermut sillimmaeqarnerisooq; angallatip naalagaa imaani angallassinissamut uppersaateqarnerisooq; imaluunniit inuussutissarsiuteqarnermut minnermut 20-it ataallugu angissusilimmut (takissuseq silissuserlu amerlisarlugit) misilittagaqassasooq radiomillu atuinissamut atuuttumik uppersaateqassalluni. Angallattaq "imaatigut inunnik angallassinermut akuersissut"-mik peqassaaq.

Isumannaallisaanermut ilitsersuut peqataasunut ilaasunullu takuneqarsinnaajuassaaq. Sfartstyrelsep nittartagaani, <http://www.soefartsstyrelsen.dk>, isumannaallisaanermut ilitsersuutip malittarisassaa nassarineqarsinnaavoq, aamma kalaallisuunngortinneqarnikuusooq. Angallatini annerusuni angallatip naalagaata aamma uppersaarsinnaasariaqarpaa angallassivimmini ilisimasaqarnini issittumilu sikoqartumilu immakkut angalanermut misilittagaqarlunilu ilisimasaqarnini.

Atuarkiup akissussaaffia

Atuarkiup akissussaaffigivaa, angallatit atorneqartut misisorneqarsimassasut inuussutissarsiutigalugulu immakkut inunneq angallassinissamut akuersissuteqarnerisut, angallammilu inuttat ilinniarsimasuussasut. Atuarki, atuarkiup avataaniittumilluunniit atuigaluarunik, akissussaaffimik iperaasinnaanngilaq. Atuarkiup qulakkeertariaqarpaa ilumut aamma taamaattoq. Taamaammat atuarki malit-tarisassanik sanasimasariaqarpoq imaatigut angallatinik atuinermi. Angallammik atuinermi, nalinnaasumik inuussutissarsiutigalugu atorneqartanngitsumik, angallat akissussaaneermut sillimmatip iluaniinngilaq, taamaammallu atuarkiup, imminut sillimmasertartup, piumasaqaatit matussuserariaqassavai, angallatip piginnittuata taakku naammassisinnaanngippagit. Atuarkiup pisortaanut ilinniartitsisumulluunniit angallatinik inuussutissarsiutigalugu imaatigut angalanissamut akuersissuteqanngitsunik atuisooq, suliarnik sumiginnaasutut isigineqarsinnaavoq atorfeqarnerminut kinguneqarsinnaasumik, ajutoortoqanngikkaluarpuunniit.

Atorfirmut atatillugu angalanermi umiatsianik atuneq

Atuarkimmi atorfilik atorfirmut atatillugu angalassatillugu, uanilu angalaneq umiatsimik pissappat, angallassineq suli inuussutissarsiutigalugu angalanervooq, taamaammallu angallat inuttaalu angalanermut piumasaqaatinik eqquutsitsisussaapput. Taamaanngippat ilimagineqarsinnaavoq atuarkiup angalanermut aningaasartuutit akilersinnaanngikkai angalanermullu ajunngitsorsissat akilersinnaanagit, inunnik angallassinermut malit-tarisassanik unioqqutissimmat. Taamaammat angallassineq privatitut angallassinertut taaneqarsinnaavoq, sulisorlu angallammik atuisimasooq sillimmammit matussuserneqarsinnaannginnera aarlerinaateqarsinnaavoq il. il. Taamaammat atuarkiup atorfirmut atatillugu angalanermi umiatsianik atuisarneq pillugu malittarisassat sanasariaqarpai

Thomas Trier Hansen, Advokat

Politiske planer om folkeskolen

Koalitionsaftalen handler også om visioner for uddannelse

Af Pia Christensen Bang

"Koalitionen har som mål at sikre at vort land bliver selvforsynet med en veluddannet befolkning". Sådan indledes afsnittet om uddannelse i den aftale, der danner det politiske grundlag for koalitionen mellem Siumut, Inuit Ataqatigiit og Partii Naleraq, der overtog regeringsmagten i oktober.

Ambitionerne er således høje, og koalitionen vil arbejde for, at flere går videre i uddannelsessystemet efter folkeskolens afgangsprøve. Inden eleverne når så langt, er der dog også tænkt på konkrete indsatser for selve folkeskolen, som ifølge aftalen skal styrkes. Blandt andet er der planer om, at der – igen – skal gennemføres en evaluering af Den Gode Skole. "Der skal sikres en særlig indsats til at løfte kvaliteten af undervisningen for alle skoler i hele landet og dermed skabe gode rammebetingelser for gode resultater", står der eksempelvis i koalitionsaftalen, der fortsætter: "Trivsel i folkeskolen skal fokuseres i videre arbejde omkring og udvikling af Den Gode Skole."

Konkrete forslag

Ud over de overordnede og generelle visioner nævnt ovenfor, så indeholder aftalen også en række helt konkrete punkter, der umiddelbart kan omsættes til praktisk politik:

- 11. klasse skal genindføres som en mulighed
- mulighederne for gratis internet i uddannelsesinstitutioner skal udvikles
- fjernundervisning skal styrkes, særligt i byggerne
- fremme initiativer, der tilgodeser ordblinde
- religionsundervisning skal være vigtig i undervisningen, da koalitionen har sat sig som mål, at grønlænderne skal være stærke i krop og sjæl, og at kirken skal have en central rolle i samfundet
- folkeskolens rolle i at styrke elevernes evner inden for fremmedsprog skal styrkes, "således man i fremtiden kan have personale, som er flersproget i alle serviceområder som i restaurationsbranchen, hoteller og i andre områder i turismen", står der i koalitionsaftalens afsnit om turismeudvikling
- de fysiske rammer skal forbedres og det store efterslæb på renoverings- og vedligeholdelsesområdet skal undersøges nærmere for at opnå bevillinger fra Anlægs- og Renoveringsfonden

Mere om uddannelse

Det er som nævnt ikke kun selve folkeskolen, der får nogle ord med på vejen i koalitionsaftalens omtale af uddannelse. Aftalen, der har overskriften "Lighed – Tryk – Udvikling" præsenterer også ambitionen om, at der skal skabes bedre rammer for, at de unge kan vælge frit i forhold til at uddanne sig i Grønland eller andre lande. Samtidig skal der arbejdes for, at rent grønlandsksprogede borgere skal kunne tage en uddannelse. Der skal skabes flere lærlingepladser i alle offentlige virksomheder, og koalitionen har som mål, at der skal bygges flere

kollegier i alle dele af landet. Desuden er ambitionen, at alle uddannelsesinstitutioner skal tilbyde gratis terapi til de studerende, ligesom koalitionsparterne vil sikre, "at uddannelsesmaterialer i videregående uddannelser er baseret på og afspejler værdierne og realiteterne i samfundet."

Familiepolitik

Mere indirekte er der andre punkter i aftalen, som også vil få indflydelse på forholdene i folkeskolen. De politiske parter er enige om at ville lave en national handlingsplan for børn og unge på socialområdet. En sådan handlingsplan vil være en del af en samlet familiepolitik, hvor målsætningen er trygge og selv sikre børn og unge, der udviser respekt for hinanden: "Koalitionen mener, at familierne er grundstenen i et solidt samfund, det skal derfor sikres, at de værdigt trængende tilbydes hjælp."

Koalitionsaftalen er gældende i resten af valgperioden, og en nyoprettet "fælles koordinerende enhed" skal sikre, at de politiske mål kan nås.

**Naalakkersuisooqatigiin-
nissamut isumaqatigiissut
2016 – 2018**

**Naligiinneq
Toqqissisimaneq
Ineriartorneq**

Politikkikkut pilersaarutit meeqqat atuarfianut tunngasut

Naalakkersuisooqatigiit iligiit isumaqatigiissutaat aamma ilinniar-nissamut takorluukkanik imaqarpoq

Pia Christensen Bang-imit

"Naalakkersuisooqatigiit anguniagarivaat nunarput in-nuttanik ilinniarluarsimasunik immiut pilersulernissaata qulakkeernissaa". Taamatut aallaqqaateqarpoq isumaqa-tigiissutip, ilinniarneq pillugu immikkoortorta, politikikkut tunngavigineqartoq naalakkersuisooqatigiit Siumut, Inuit Ataqatigiit Partii Naleraq-lu akornanni, naalakkersuinikkut pissaanermik oktoberimi tiguisut.

Taamaalilluni angusaqarlularusunneq annertuvoq, naalakkersuisooqatigiillu sulissutiginiarpaat, meeqqat atuarfianniit ilinniarninnut ingerlaqqittut amerlanerulernis-saat. Atuartut tassunga killinnginneranni aamma meeqqat atuarfianni, isumaqatigiissut malillugu nukittorsartariaqar-tumi, suliniutinik aaliangersimasunik eqqarsartoqarpoq. Ilaatigut pilersaarutigineqarpoq – aammaarluni – Atuarfit-sialak nalilersorneqassasoq.

"Nuna tamakkerlugu atuarfinni atuartitsinerup pitsaas-susaata immikkut ittumik suliniutigineqarnissaa qulak-keerneqartariaqarpoq, taamaalilluni, angusanut pit-saasunut pitsaasunik sinaakkusiinissaq pilersinniarlugu", assersuutigalugu allaqqavoq naalakkersuisooqatigiit isumaqatigiissutaanni, nangillunilu: "Meeqqat atuarfianni atugarissaarneq isiginiarneqartariaqarpoq Atuarfitsialam-mik sulissutiginninnerup ineriartortitsinerullu ingerlateq-qinneqarnerani."

Siunnersuutit tigussaasut

Anguniakkatut pingaarnertut naliginnaasumillu angunia-gassatut takorluukkatut, qulaani taaneqartut avataasigut, isumaqatigiissutip immikkoortut tigussaasut arlallit imarivai, erngerluni politikikkut piviusunngortinneqarsin-naasut:

- 11. klassi periarfissatut eqquteqqinneqassaaq
- akeqanngitsumik internet ilinniarninni periarfissatut ineri-artortinneqassaaq
- alimasissumut atuartitsineq nukittorsarneqassaaq, sua-lummik nunaqarfinni
- naqinnernik ilisarsisinnaanngitsut aallaavigalugit suli-niutinik siuarsaaneq
- upperisarsornermik atuartitsineq atuartitsinerumi pin-gaaruteqassaaq, iligiit siunniussimammasuk kalaallit timikkut tarnikkullu nukittuujussasut, oqaluffillu inuiaqatigi-inni qitiusumik inissisimassasoq
- meeqqat atuarfiata inissisimanagera, atuartut takornartat oqaasiinut piginnaanerisa nukittorsarnissaannut, nukittor-sarneqassaaq, "taamaalilluni siunissami sulisoqarsinnaa-nissaq qulakkeerniarlugu kiffartuussinerup tunngasuni tamani, soorlu neriniartarfinni, hotellini takornariaqartit-sinerullu sullissivinni", allaqqavoq naalakkersuisooqa-

tigiit isumaqatigiissutaata immikkoortortaani takornari-aqarnerup ineriartortinneqarnissannut tunngasumi

- avatangiisinut sinaakkutit pitsanngorsarneqassapput, nutarsaanermut aserfallattaaliinermullu kinguaattoornerit misissorneqassallutik Sanaartornermut Nutarsaanermullu Aningaasaateqarfimmit aningaasalerneqarnissaq tunaar-taralugu

Ilinniartitaaneq suli

Soorlu oqaatigineqareersoq meeqqat atuarfiat kisimi eqqartorneqanngilaq naalakkersuisooqatigiit ilinnia-gaqarneq pillugu isumaqatigiissutaanni. Isumaqatigiis-sutip qulequtserneqarsimasup "Naligiissuseq – Toqqis-sisimaneq – Ineriartorneq" anguniagassatut tikkuarpaa, inuusuttut Kalaallit Nunaanni nunaniluunniit allani ilin-niarnissaminut qinersisinnaanerat pitsaanerusumik sinaakkuserneqassasoq. Kiisalu sulissutigineqassaaq kalaallisuinnaq oqaasillit ilinniagaqarsinnaanissaat. Pisor-tani suliffeqarfinni tamani ilinniartoqarsinnaanissamik pil-ersitsisoqassaaq, naalakkersuisooqatigiillu anguniarpaat nunap immikkoortortaqaarfiini tamani kollegienik sanaar-tortoqassasoq. Anguniagaavortaarlu ilinniarniit tamarmik ilinniartunut akeqanngitsumik katsorsarneqarsinnaanis-samik neqerooruteqassasut, iligiillu qulakkeerniarpaat, "ilinniarninni ingerlaqqiffiusuni atuartitsinerup atortut inuiaqatigiit pingaartitaat piviusullu aallaavigalugit tunngaveqassasut."

Ilaqutariinnermut politikki

Toqqaannanngikkaluartumik isumaqatigiissummi immik-koortortaqaarpoq allanik meeqqat atuarfianni pissutsinut sunniuteqartussanik. Politikikkut partiit isumaqatigiis-sutigaat meeqqanut inuusuttunullu inunnik isumagin-ninnerup iluani nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarummik sanassallutik. Iliuusissamik pilersaarut taama ittoq ilaqutariinnermut politikkip iluaniissaaq, meeqqat inuusuttullu toqqissisimanissaannik, imminnut tatiginis-saannik kiisalu ataqatigineqarsinnaannik siunertaqartoq: "naalakkersuisooqatigiit isumaqarput, ilaqutariit inuiaqa-tigiinni qajannaatsuni tunngaviusut, taamaattumik qulak-keertariaqartoq, pissaaleqinerpaat ikiorneqarnissaminik neqeroorfigineqassasut."

Naalakkersuisooqatigiit isumaqatigiissutaat qinigaaffiup sinneranut atuuppoq, nutaatullu pilersinneqartup "ataat-simoorullugu ataqatigiissaarisut" qulakkiissavaat politik-kikkut anguniakkat anguneqarnissaat.

Angajoqqaat siunnersuisoqatigiivinit siunnersuut kinguartinneqarpoq

Nivi Olsen-ip inatsisitut siunnersuutaa nuna tamakkerlugu angajoqqaat siunnersuisoqatigeeqalernissamut tunngasoq upernaamut 2017-imut kinguartinneqarpoq

Pia Christensen Bang-imit

Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut og Ilageeqarnermullu Naalakkersuisuusimasup Nivi Olsenip Demokratineersup 5. oktober Inatsisartunut inatsisitut siunnersuut nuna tamakkerlugu angajoqqaat siunnersuisoqatigiiffeqalernissaannut tunngasoq saqqumiuppaa.

Inatsisitut siunnersuutip ataatsimut isigalugu siunertaraa meeqqat atuarfiata pitsaassusaata qaffatsinnissaa, aallaavigaalu meeqqat atuarfiat ataatsimoorussamik akisus-

saaffiummat, suliniuteqarfigineqartariaqartoq atuarfiup pisortaannit, ilinniartitsisunit, pisorta qarfinnit angajoqqaanillu.

Siunnersuineq ilisimasanillu avitseqatigiinneq

Nivi Olsenip siunnersuutigaa, siunissami nuna tamakkerlugu angajoqqaat siunnersuisoqatigiiffianik qinersisoqasasooq, taakkualu suliassarissagaat makkua

- innersuussissasut meeqqat atuarfiata nukittorsarnissaanut periusissanik (taassumalu iluani pitsaassutsimut

nalunaarusianut ataatsimut isigalugu oqaaseqartassasut)
• tusarniaanerni akissuteqartassasut qulequttani atuari-
mut tunngassuteqartuni

- atuariit siulersuisuiniq siunnersuineq ikorfartuinerlu
- meeqqat atuariat nukittunerusoq anguniarlugu ineriartor-
titsinermut suliniutinut peqataaneg
- ilisimasaniq, qanoq angajoqqaat pitsaasumik meeqqat
atuarianni peqataatinneqarnerusinnaanersut pillugit,
avitseqatigiinneq

Siunnersuisoqatigiit siunnersuut malillugu inuttaqassapput
kommunitit tamanit qinikkanik marlunnik – siulleq atuariit
100-t sinnerlugit atuartulinnit sinniisoq aappaalu atuariit
100 ataallugit atuartulinnit.

Siulittaasoq piffissaq tamakkerlugu

Qulequttat ilaat, siunnersuut saqqummiunneqarneranut
tunngatillugu tamanut ammasumik oqallisigineqangaat-
siartut ilagaat, siunnersuisoqatigiinnut akissarsiaasatut
pilarsaarutit. Siunnersuut malillugu siunnersuisoqatigiit
ilaasortaak akunnerminni siulittaasumik qinersissapput,
siulittaasullu taassuma ukiumut kr. 600.000 missaanni
pissarsiarissavai pequtaatillugu suliassaq atorfirmut
ilivitsumut missingersuunneqarmat. Siunnersuisoqatigiinni
ilaasortat sinneri ukiumut kr. 50.000 akissarsiarissagaat
siunnersuutigineqarpoq.

IMAK-ip, siunnersuut saqqummiunneqannginnerani
tusarniaanermi akissummini erngummatigalugu oqa-
tigitisimavaa, siulittaasup piffissaq tamakkerlugu atorfit-
tisigineqarnera angajoqqaanit nukissaqarlutunit sas-
sarfigissallugu tunuarsimaarfigineqariataarsinnaammat,
assersuutigalugu namminersortuugaanni imaluunniit
suliffimmi qaffakkiartormut ajoqutaariataarsinnaammat.
Tamanna uparuaat inatsisitut siunnersuut allanngortin-
neqarneranik kinguneqanngilaq, pissutigineqarluni, kr.
600.000-inik ukiumut akissarsiaqarnerup angajoqqaat
nukissaqarlutut qinigassanngortinnissaminut aningaa-
satigut annaasaqarnissartik aarleriginagu kajumissaatigil-
luarsinnaammassuk.

Atuariup siulersuisui allaapput

Inatsisitut siunnersuut allakkut IMAK-ip tusarniaanermut
akissutaa aallaavigalugu allanngortinneqarpoq. Maan-
nakkut siunnersuisoqatigiiffiup suliassa ukiumoortumik
nalunaarusiaat tamanut saqqummiunneqartussanngorput.
IMAK-ittaaq tusarniaanermi akissummini siunnersuutigaa,
atuariit siulersuisuinut maannakkut atuuttunut qaninneru-
sumik attavilertariaqartut, qinersinerlu nuna tamakkerlugu
angajoqqaat siunnersuisoqatigiivinut atuariit siulersui-
suisa akornannit pisariaqartoq taakkua aallaavigalugit.
"Taamaaliernerup qulakkiissavaa atuariit siulersuisuisa
pioreersut angajoqqaallu nuna tamakkerlugu siunnersu-
isoqatigiiffiata akornanni pisariaqaaqisumik suleqatigiinnis-
saq. Ilanngullugu kingunerisinnaassagaluarpa atuariit
siulersuisuinut qinigassanngortinnissap pilerinarnerule-
nera" IMAK allappoq. Inatsimmut siunnersuummi oqaase-
qaatsinut eqqaaneqarpoq, atuariup siulersuisui siun-
nersuutigineqartumiit angajoqqaat siunnersuisoqatigiivinit
allaanerummata, atuariullu siulersuisuisa suliassa atuariit
piffimmut ataasiakkaamut atuariummullu ataasiakkaamut
tunngallutillu atammata.

Isummat avissaartuupput

Inatsisissatut siunnersuut siullermeerluni inatsisartuni
suliarineqarnerani imarisaanut isummat avissaartuupput.

Partii Naleraq-p tunngaviatigut siunnersuut taperserpaa,
apeqquteqarlunili arlalinnik aningaasat, aqqissuunnera
inissisimaffialu pillugit. Ilinniagaqarnermut oqaaseqartar-
toq Anthon Frederiksen isumaqarportaaq, piumasa-
qaataasariaqartoq, qinigassanngortittut nuna tamakker-
lugu angajoqqaat siunnersuisoqatigiiffianut "kulturitsinnut
sukumiisumik ilisimasaqartariaqartut qinigassanngortittullu
kalaallit oqaasii tamakkiisumik sapinngittariaqaraat."

Soorlu nalunnginneqareersoq, inatsisitut siunnersuut si-
ullermeerlugu suliarineqareernerata kingorna Kalaallit Nu-
naanni naalakkersuisut allanngornikuupput. Partii nutaaq
ilinniartitaanermut tunngasunut siuttoq tassaavoq Siumut,
Doris Jakobsen naalakkersuisoralugu. Parteeqataa Laura
Táunâjik sammeneqarnerata nalaani oqarpoq, Siumup
tunngaviatigut inatsisitut siunnersuut siunertaa, meeqqat
atuariata pitsaassusaanik qaffassaaniarneq, isumaqa-
tigigaa. Siunnersuutigaali aningaasat angajoqqaat siun-
nersuisoqatigiiffianik pilersitsinermut ingerlatsinermullu
atornagit, atuariinni socialráðgiverinik arlalinnik atorfinitsit-
sisoqartariaqartoq.

- Naalakkersuisut pilersaarutaat angajoqqaat siunnersui-
soqatigiiffiini pilersitsineq akisussaavaa. Isumassarsiaq
kusanaraluartoq, Naalakkersuisut kajumissaarniarpagut
maannakuugallartoq atuariinni socialráðgiverinik atorfin-
itsitseqqullugit, nalunnginnatsigu kommunit maannakkut
killilerujussuarmik kivitsisinnaasut, oqarpoq Siumut sin-
nerlugu ilinniartitaanermut oqaaseqartartoq. Laura Táunâjik-up
aamma tupigusuutigaa, maannakkut atuariit siulersuisuinut
periutsit inerisarneqanngimmata, tassami angajoqqaat
sinniisaat tassani peqataasartut akissarsiaqanngimmata.

Aamma IA-p siunnersuutigaa suleqatigiinneq atuariit
siulersuisuinut atuutereersunut qaninnerussasoq, kaju-
missaarutigalugulu taakkua sunniisnaatitaanerata mil-
lisarneqassanngitsoq.

Minnerunngitsumik kingullertut Atassutip tungaanit taper-
serneqarpoq, isumaqarlunili meeqqat atuarianni meeqqat
angajoqqaavi kisimik sinniisuussanngitsut aammali
meeqquariviit ilanngunneqassasut.

Inatsisissatut siunnersuut nuna tamakkerlugu angajoqqaat
siunnersuisoqatigiivinut tunngasoq uani ukiamut kater-
suunnermi oqaluuserisassanngortinneqarsimagaluarpoq,
naalakkersuisulli nikinneri ilaatigut pissutigalugit aappas-
saanik pingajussaanillu oqaluuserineqarnissaa upernaag
2017-imut kinguartinneqarsimavoq.

Forslag om forældreråd udskudt

Behandlingen af Nivi Olsens lovforslag om et nationalt forældreråd er udskudt til forårssamlingen 2017

Den tidligere Naalakkersuisoq for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke, Nivi Olsen fra Demokraterne præsenterede den 5. oktober et lovforslag for Inatsisartut om oprettelse af et nationalt forældreråd.

Lovforslagets overordnede formål er at øge kvaliteten af folkeskolen, og det har som udgangspunkt, at folkeskolen er et fælles ansvar, der kræver en indsats af både skoleledere, lærere, myndigheder og forældre.

Rådgive og dele viden

Nivi Olsen foreslår, at der fremover skal vælges et nationalt forældreråd, som får til opgave at

- komme med anbefalinger til måder at styrke folkeskolen på (herunder at udtale sig generelt om kvalitetsrapporter)
- afgive høringssvar i emner, der har med skolen at gøre
- rådgive og støtte skolebestyrelserne
- deltage i udviklingsprojekter om en styrket folkeskole
- vidensdele om god praksis for, hvordan forældre involveres i folkeskolen

Rådet skal ifølge forslaget bestå af to valgte repræsentanter fra hver kommune – den ene repræsenterende skoler med flere end 100 elever, den anden fra skoler med færre end 100 elever.

Formand på fuld tid

Et af de punkter, som i forbindelse med fremlæggelsen af forslaget, er blevet genstand for en vis offentlig debat, er planerne om vederlag til rådet. Ifølge lovforslaget, skal rådets medlemmer vælge en formand blandt sig, og denne formand skal have cirka 600.000 kr. om året med den begrundelse, at det vurderes at hvervet svarer til en fuldtidsstilling. De øvrige rådsmedlemmer foreslås et vederlag på 50.000 kr. årligt.

IMAK har i et høringssvar forud for fremlæggelse af forslaget udtrykt bekymring for, om det at formandshvervet regnes som en fuldtidsstilling kan afholde nogle ressourcestærke forældre fra at stille op, da det kan være uforeneligt med at være eksempelvis selvstændig eller i gang med et karriereforløb. Denne indvending gav dog ikke anledning til ændringer i lovforslaget, med den begrundelse, at netop en honorering på 600.000 kr. om året vil kunne motivere de ressourcestærke forældre til at stille op uden at risikere økonomisk tab.

Skolebestyrelser er noget andet

Til gengæld blev lovforslaget tilrettet på et andet punkt efter IMAKs høringssvar. Nu skal den årlige beretning om rådets aktiviteter offentliggøres. IMAK foreslår også i høringssvaret, at der bør være en tættere kobling til de eksisterende skolebestyrelser, og at valget til det nationale forældreråd sker blandt formændene for skolebestyrelserne på en repræsentativ måde. "Dette vil endvidere sikre et meget nødvendigt samarbejde mellem de eksisterende skolebestyrelser og det nationale forældreråd. En sidegevinst kan desuden være, at det bliver mere attraktivt at blive valgt til skolebestyrelserne" skriver IMAK. I bemærkningerne til lovforslaget er det dog nævnt, at skolebestyrelserne er en anden type organ end det foreslåede forældreråd, og at skolebestyrelsernes opgaver primært er lokale og vedrørende den enkelte skole.

Delte meninger

Under 1. behandlingen af lovforslaget i Inatsisartut var der delte meninger om indholdet.

Partii Naleraq støtter som udgangspunkt forslaget, men har dog en række spørgsmål om blandt andet økonomi, organisering og placering. Uddannelsesordfører Anthon Frederiksen mente desuden, at det skulle være et krav, at de opstillede kandidater til et nationalt forældreråd "har et dybtgående kendskab til vores kultur og at de opstillede må kunne beherske det grønlandske sprog fuldt ud."

Som bekendt er der, siden lovforslaget blev 1. behandlet, sket et regeringsskifte i Grønland. Det nye parti i spidsen for uddannelsesområdet er Siumut med Doris Jakobsen som naalakkersuisoq. Hendes partikammerat Laura Táunâjik sagde under behandlingen i Inatsisartut, at Siumut overordnet set er enig i lovforslagets intentioner om at højne kvaliteten i folkeskolen. Hun foreslår dog, at man i stedet for at bruge pengene på etablering og drift af et forældreråd, i stedet ansætter en række socialrådgivere på skolerne.

- Naalakkersuisuts planer om at etablere forældreråd vil koste mange penge. Selv om ideen er pæn, vil vi opfordre Naalakkersuisut til, at man på nuværende nøjes med at ansætte socialrådgivere på skolerne, idet vi ved, at kommunerne for nærværende kun kan løfte i stærkt begrænset omfang, sagde Siumuts uddannelsesordfører. Laura Táunâjik undrer sig også over, at man ikke bygger videre på det eksisterende system med skolebestyrelser, hvor forældrerepræsentanterne deltager uden vederlag.

Også IA foreslår et tæt samarbejde med de eksisterende skolebestyrelser og opfordrer til, at disses indflydelse ikke forringes.

Sidst, men ikke mindst, så var der støtte fra Atassut, der dog mener at forældrerådet ikke blot skal repræsentere forældre til børn i folkeskolen, men også omfatte daginstitutionerne.

Lovforslaget om det nationale forældreråd var ellers sat på dagsordenen til senere på denne efterårssamling, men blandt andet på grund af regeringsskiftet er 2. og 3. behandlingen udskudt til forårssamlingen 2017.

Af Pia Christensen Bang

Du må gerne sige din mening

En ny vejledning hjælper dig og din leder til at finde ud af, hvad der er ok at sige og skrive i den offentlige debat

Et velfungerende demokrati er - blandt andet – kendetegnet af en åben og fri offentlig debat, hvor alle kan komme til orde. Dette gælder naturligvis også den store gruppe af offentligt ansatte, der også har ret til at ytre sig om de emner, der optager dem, inklusive forholdene på deres arbejdsplads.

Denne ret er vigtig for både den ansatte og for samfundet i almindelighed, for de offentligt ansatte kan med deres viden og erfaring på deres fagområder være med til at højne det faglige niveau i debatten.

Skal styrke debatten

Men selv om ytringsfriheden er sikret i selve grundlovens §77, så kan der dog være forhold, som begrænser, hvad den ansatte må sige og hvornår. Det er baggrunden for, at det danske Justitsministerium for nylig har udsendt en ny "Vejledning om offentligt ansattes ytringsfrihed". Vejledningen er skrevet til brug i Danmark, men da den danske og grønlandske lovgivning på området i alt væsentligt ligner hinanden, så kan vejledningen godt bruges til også at fortolke de grønlandske regler.

Formålet med vejledningen er både at virke som en guide for offentligt ansatte og ledere i konkrete situationer, og at styrke de offentligt ansattes deltagelse i debatten. Desuden er det ministeriets mål, at vejledningen skal fremme åbenhed og debat om arbejdspladsernes forhold.

På egne vegne

Overordnet set, så er offentligt ansattes – og alle andres – ytringsfrihed som nævnt beskyttet af grundlovens §77, hvor der står: "Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde på ny indføres." Det betyder dog ikke, at det er ok at sige alt.

En vigtig pointe i vejledningen er, at man gør det klart for både sig selv og læsere/tilhørere, at man udtaler sig på egne vegne i en debat og altså ikke på vegne af sin arbejdsplads (med mindre selvfølgelig, at det er aftalt med ledelsen). Det betyder også, at ledelsen ikke kan kræve, at de ansatte skal bede om tilladelse til at sige bestemte ting. Ledelsen kan heller ikke kræve at blive orienteret, før en ansat ytrer sig i en debat. Du har altså ikke pligt til at spørge din leder om lov, inden du skriver et læserbrev, så længe du undlader oplysninger, som er omfattet af din tavshedspligt.

Tavshedspligt

Selv om ytringsfriheden altså er udstrakt, så er der også begrænsninger. Først og fremmest har man som ansat tavshedspligt om fortrolige oplysninger, som man har eller får i kraft af sin stilling. En oplysning er ifølge vejledningen fortrolig "når det er nødvendigt at hemmeligholde oplysningen for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser. Det kan f. eks. være oplysninger om private personers sygdomsforløb ...". Du må med andre ord ikke ytre dig om enkeltpersoners følsomme oplysninger.

Undtagelse fra tavshedspligten er til gengæld den såkaldte meddelelsesret, også kaldet whistleblowing. Det vil sige, at den ansatte har ret til at give pressen og andre

eksterne parter oplysninger i tilfælde, hvor der kan være spørgsmål om "ulovlig forvaltning eller anden uredelighed i den offentlige forvaltning, f.eks. misbrug af offentlige midler". Og hvis der er tale om fortrolige oplysninger, må disse kun videregives, hvis det "varetager en åbenbar almen interesse eller eget eller andres tarv". Det kan f. eks. være hvis den ansatte har oplysninger, der enten beviser eller kraftigt indikerer, at der er foregået noget ulovligt på arbejdspladsen. I sådan et tilfælde må den ansatte gerne kontakte politiet og derved bryde sin tavshedspligt. Det vil i sidste ende være en sag for domstolene, om der rent faktisk er foregået ulovligheder.

Tal gerne om ressourcer

Hvor der altså er begrænsninger på at videregive fortrolige oplysninger om eksempelvis personer, så er der ifølge vejledningen til gengæld en vidtgående frihed til at udtale sig om "ressourcespørgsmål, som kan have væsentlig betydning for de fremtidige forhold på arbejdspladsen, f. eks. nedskæringer". Man må med andre ord gerne deltage i en offentlig debat om økonomiske prioriteringer. Man må også gerne fortælle om forholdene på sin arbejdsplads, om f. eks. bemanning, fysiske rammer og lignende.

Som nævnt er det også et af formålene med vejledningen, at den kan være med til at fremme åbenhed og debat på de enkelte arbejdspladser. "Her spiller ledelsen en væsentlig rolle for, at der skabes en kultur, hvor det er både legitimt og velset, at man viser interesse for og debatterer arbejdspladsens forhold. Både ledere og medarbejdere bør være bevidste om, at loyalitet mod arbejdspladsen ikke blot betyder, at man udviser respekt for de truffe beslutninger, men også at man på konstruktiv vis påpeger eventuelle kritiske forhold," står der blandt andet. Af samme grund anbefaler Justitsministeriet, at de ansattes ytringsfrihed og debatkultur drøftes åbent og konstruktivt.

Du kan læse hele vejledningen fra Justitsministeriet her: http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2016/vejledning_om_offentligt_ansattes_ytringsfrihed.pdf

Af Pia Christensen Bang

Isummat anissinnaavat

**Ilitersuutip nutaap illit pisortallu ikius-
savaasi tamanut ammasumi oqallinnermi
suna oqaatigineqarsinnaallunilu
allaaserineqarsinnaanersoq**

Demokratip ingerlalluartup – ilaatigut – ammasumi oqallinnermi taqinneqarani kiffaanngissuseqarlunilu oqallissinnaaneq ilisarnaatigaa, inuit tamarmik oqaaseqarsinnaatitaallutik. Soorunami tamanna aamma atuuppoq pisortaqaqfinni atorfillippassuarnut, qulequttanut soqutigisaminut oqaaseqarsinnaatitaasunut, ilanngullugit suliffiminni pissutsit.

Tamanna pisinnaatitaaffik atorfilinnaanngitsumut aammali inuiaqatigiinnut pingaaruteqarpoq, pisortaqaqfinnimit atorfillit suliannut ilisimasatik misilittakkatillu aallaavigalugit oqallinnermi suliannut tunngasut pitsanngorsaaqataaffigisinnaagamikkit.

Oqallinneq pitsaanerulertissavaa

Killiligaanani oqaaseqarsinnaaneq grundlovimi § 77-imi qulakkiigaangaluartoq, pissutsit imaalisinnaapput, atorfillip qanoq qaqugulu oqaaseqarsinnaanera killeqartut. Tamanna aallaavigalugu qallunaat Inatsiseqarnermut Naalakkersuisoqarfiata qanittukut saqqummersippaa nutaaq "Pisortani atorfillit oqaaseqarsinnaatitaanerit ilitersuut". Ilitersuut Danmarkimi atorussanngorlugu allataavoq, qallunaalli kalaallilu tamakkununga inatsisaat assipalugiimmata, ilitersuut kalaallit malittarisassaannik nassuiaanerit atornerqarsinnaavoq.

Ilitersuutip siunertarivaa pisortani atorfilinnut pisortanullu piffinni aaliangersimasuni najoqqutassiaassalluni, pisortanilu atorfillit tamanut ammasumik oqalliseqataasinnaatitaanerannik nukittorsaassalluni. Naalakkersuisoqarfiulli aamma anguniagaraa, ilitersuutip isertuannigineq suliffiulli iluani pissutsinik oqallinnerup siuarsarneqarnissaa.

Imminut aallaavigaluni

Ataatsimut isigalugu, pisortani atorfillip – allallu tamarmik – oqaaseqarsinnaatitaanerit grundlovip § 77-iani eqqaanereersutut illersorneqarpoq, allaqqalluni: "Kinaluunniit pisinnaatitaavoq naqitatigut, allakkatigut oqaatsitigullu eqqarsaatini tamanut saqqummiussinnaallugit, eqqartuussivinnulli akisussaassuseqarluni. Nakkutilliineq allallu pinaveersaartitsinerit tunngasut qaqugumulluunniit eqqunneqaqqinneqarsinnaanngillat." Isumaqaanngilarli qanorluunniit oqalunneq akuerineqartoo.

Ilitersuummiittoq erseqqissassallugu pingaaruteqartooq tassaavoq, imminut atuartunullu / tusarnaartunullu erseqqissassallugu oqallinnermi imminut aallaavigaluni oqaaseqarneq, tassa suliffik aallaaviginagu (soorunami apeqqutaalluni, pisortaq isumaqatigalugu oqaaseqarnerunersoq). Isumaqaqportaaq pisortat piumasarsinnaanngikkaat sulisut akuersissummik peqqaarlutik aaliangersimasunik oqaaseqarsinnaanerit. Aamma isumaqarpoq pisortat piumasarsinnaanngikkaat ilisimatinneqarnissartik, sulisup oqallinnermi oqaaseqannginnermini. Tassa imaappoq pisortat tusagassiutitigut allagaqalertinnak apereqqaarnissaa pisussaaffiginnikkut, paasisutissanik nipangersimasussaataaernerpit ataaniit-tunik ilanngussinngikkuit naammappoq.

Nipangersimasussaataaneq

Oqaaseqarsinnaatitaaneq annertugaluarluni killilersugaavorli. Pingaarnepaamik atorfillit paasisutissanut tusarluteqqusaanngitsunut, atorfik aqutigalugu ilisimarsimasanut, nipangersimasussaataaneq atuuppoq.

Paasisutissaq ilitersuut malillugu tusarluteqqusaanngilaq "pisariaqarpat paasisutissaq pisortat privatilluunniit soqutigisaat aallaavigalugu illersortariaqarpat. Assersuutigalugu paasisutissaasinnaapput inuinaat napparsimanerannut tunngasut..." Allatut oqaatigalugu inuit ataasiakkaanut tunngasunik paasisutissanik ingerlatitseqqeqqusaanngilatit.

Nipangersimasussaataaernermit atuutinngilaq nalunaartussaataaernermit pisinnaatitaanerit taaneqartartoq, aamma taaneqartartoq whistleblowing. Tassa imaappoq sulisup tusagassiutit allallu avataaneersut paasisutissanik ingerlatitseqqiffigisinnaatitaavai "inatsisinik unioqutitsilluni sullissisoqarpat imaluunniit pisortat sullissiviani allatut unioqutitsisoqarpat, soorlu pisortat pigisaannik atornerluinerit". Paasisutissallu isertuussat pineqarpata, taamaallaat ingerlateqqinneqarsinnaapput, "tamat soqutigisaat ersarissumik aallaavigippatigut, imaluunniit nammineq allalluunniit pisariaqartitaat aallaavigalugit". Assersuutigalugu sulisoq paasisutissanik pigisaqarsinnaavoq uppersaataasunik imaluunniit sakkortuumik tikkuussisunik, suliffimmi inatsisit unioqutillugit pisoqarsimasooq. Taamaattoqartillugu sulisup politiit attavigisinnavaai nipangersimasussaataaernerlu unioqutillugu. Naggataatigut eqqartuussiviit suliassarilersinnaavaat ilumut unioqutitsisoqarsimanersoq qulakkeerniarlugu.

Isumalluutit eqqartorneqarsinnaalluarput

Paasisutissat isertuussat, assersuutigalugu inunnut tunngasut ingerlateqqinnissaannut, killeqartoq, ilitersuut malillugu akerlianik annertuumik pisinnaatitaasoqarpoq eqqartussallugit, "isumalluutitut tunngasut siunissami suliffimmi pissutsinut sunniuteqarsinnaasut, assersuutigalugu ikilisaanerit". Allatut oqaatigalugu aningaasatigut tulleriaarinnermi tamat oqallinneranni peqataasinnaatitaaneq ajornanngilaq. Aamma suliffimmi pissutsit oqalutuarineqarsinnaapput, soorlu sulisoqarneq, avatangiisit sinaakkusersorneri assigisaallu.

Soorlu oqaatigineqareersoq ilitersuutip siunertaasa ilagivaat, suliffinni ataasiakkaani isertuanniginnissap oqallissinnaanissallu siuarsarneqarnissaa, "Uani pisortat pingaaruteqarlunnarput ileqqunik pilersitsinissaannik, akuerineqartumik tikilluaqqusaasumillu soqutigininnermit oqalliseqataanermullu suliffimmi pissutsinut tunngasunut. Pisortat sulisullu ilisimaarilluartaqarpaat, suliffimmut tatiginassuseq isumaqaannanngimmat aaliangiussanut ataqqinninneq, aammali isumaqarmat tunngavilersorluakkamik pissutsinut isornartunik tikkuasinnaneq," ilaatigut aamma allaqqavoq.

Tamanna pissutigalugu Inatsiseqarnermut Naalakkersuisoqarfiup innersuussutigaa, sulisut oqaaseqarsinnaatitaanerit oqallinnermullu peqataasinnaatitaanerit ammasumik tunngavilimmillu oqallisigineqartariaqartoq.

Ilitersuut Inatsisinik Naalakkersuisoqarfimmeersoq tamat uani atuarsinnaavoq:

http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2016/vejlledning_om_offentligt_ansattes_ytringsfrihed.pdf

SIDEN SIDST

Lisbeth Frederiksen, IMAK

Feriefondene

Så er valget til bestyrelsen for IMAKS feriefond (Feriefonden for uddannede lærere) overstået.

Den nye bestyrelse holder sit første møde ultimo nov. Derefter vil der blive udsendt materiale vedrørende ansøgninger til 2017. Dette vil blive udsendt til tillidsrepræsentanterne og lagt på www.imak.gl. Ingen skal søge, før de nye skemaer er sendt ud.

Der skal nu udskrives valg til bestyrelsen for timelærernes feriefond. Materialet hertil bliver ligeledes sendt til tillidsrepræsentanterne og lagt på hjemmesiden.

Kursus og medlemsmøde

Sekretariatet har været i Ilulissat og været med til at gennemføre nok et modul i kursus for nye ledere. Et dejligt hold med forholdsvis unge og meget engagerede ledere.

I samme forbindelse holdt IMAK medlemsmøde på Atuarfik Mathias Storch. Hvor er det godt for både ledere, lærere og elever, at den nye skole snart er færdig. De fysiske rammer, der arbejdes under nu, er ubeskrivelige.

Selvstyrets aftale med EU på uddannelsesområdet IMAK har haft besøg af en konsulent, der løbende evaluerer selvstyrets partnerskabsaftale med EU på uddannelsesområdet. Konsulenten ville høre om, hvordan IMAK, som faglig organisation havde været og er involveret i processen omkring aftalen.

Desværre måtte IMAK meddele, at vi slet ikke har været involveret. Dette var konsulenten meget overrasket over og kunne ikke forstå – men samtidig fortalte hun, at det samme tilsyneladende var tilfældet med kommunerne. Endvidere fortalte konsulenten af aftalen også omfattede folkeskolen, som desværre ikke havde levet op til de fastsatte mål. Så kan man jo spørge sig selv, hvordan skulle folkeskolen kunne leve op til krav, som ikke kendes?

Voldgift

Som tidligere omtalt i Ilinniartitsisoq, så overtrådte Kommuneqarfik Sermersooq efter IMAKs opfattelse rammeaftalen om samarbejde og medindflydelse i forbindelse med besparelserne i 2014. Der blev derfor holdt mæglingssag herom. Desværre kunne der ikke opnås enighed, hvorfor IMAK anlagde en voldgiftssag.

Retssagen trak ud, men blev så i august 2016 endelig berammet til torsdag den 10. november 2016.

2 dage før blev voldgiften skulle gennemføres, blev den aflyst, fordi Kommuneqarfik Sermersooq valgte at indbetale den bod på kr. 150.000, som IMAK havde forlangt i forbindelse med anlæggelsen af sagen, til IMAK. Så nu kan der endelig sættes punktum i en sag, som har haft store psykiske konsekvenser for flere af IMAKs medlemmer og samtidigt påvirket arbejdsmiljøet på skolerne i Nuuk i negativ retning.

Pengene bliver nu brugt til at betale sagsomkostninger og den psykologbistand, IMAK købte til de medlemmer, der var stillet forflyttelse til anden by eller afsked i udsigt.

Ytringsfrihed

Et andet sted i dette nr. af Ilinniartitsisoq, er der en artikel om ytringsfrihed for offentlig ansatte, som I opfordres til at læse og samtidig læse den vejledning, der henvises til. Endvidere kan I på www.transparency.gl læse en tilsvarende vejledning på både grønlandsk og dansk.

[www.im](http://www.imak.gl)

IMAK er begyndt at få sager, der drejer sig om ansattes ytringer på de sociale medier og i kommentarfelterne på sermitsiaq.ag og knr.gl. Så læs vejledningerne - selvfølgelig skal jeres ytringsfrihed ikke begrænses, men samtidig skal I være klar over, hvor grænserne er for offentligt ansatte.

Kontakt til sekretariatet

I perioder er nogle af medarbejderne på tjenesterejser eller kurser/efteruddannelse. Vil du være sikker på din mail bliver læst hurtigst muligt, så send den til imak@imak.gl i stedet for til enkeltpersoner.

Repræsentantskabet

Der har været suppleringsvalg til bygdeskolernes repræsentant i IMAKs repræsentantskab for perioden indtil 31. juli 2016, da Gudmundur Sverrisson er fratrådt. Ved opstillingsfristens udløb var der opstillet 2 kandidater - Julius Jerimiassen fra Niaqornaarsuk og Hans Alataq fra Iginniafik.

Der skal nu afholdes valg blandt bygdeskolerne mellem de 2 kandidater.

IMAK

Noorlernut 23

Postboks 867

3900 Nuuk

Tlf. 32 25 50

Fax 32 50 61

Email: imak@imak.gl

ak.gl

KINGULLERMIT

Lisbeth Frederiksen, IMAK

Sulinngiffeqarnermut aningaasaateqarfik.

IMAK-ip sulinnigiffeqarnermut aningaasaateqarfianut (sulinngiffeqarnermut aningaasaateqarfik ilinniartitsisunut ilinniarsimasunut) siulersuisunik qinersineq naammassivoq. Siulersuisut nutaat novemberip naalernerani siullermeerlutik ataatsimiissapput. Taassuma kingorna 2017-imut qinnuteqarnissamut atortussat nassiusuuneqassapput. Sinniisunut nassiuuneqarumaarput www.imak.gl –imullu ilineqarumaarlutik

Qinnuteqartoqassanngilaq immersugassat nutaat nassiu-
teriinngippata

Maannakkut timelærerit sulinnigiffeqarnissamut aningaasaateqarfiannut siulersuisunut qinersinissamut kalerriisoqalerpoq. Atortussat aamma sinniisunut nassiu-
neqassapput nittartakkamullu ilineqarlutik.

Pikkorissarneq ilaasortanillu ataatsimiittisineq

Allaffeqarfik Ilulissaniissimavoq pisortanullu nutaanut ilin-
niarnermut immikkoortortamut aammaarluni pikkorissar-
titsinermit peqataasimalluni. Holdi nuannersoq, inuusut-
tut tunniusimasulluinnartut pisortat.

Piffissaq iluatsillugu IMAK Atuarfik Mathias Storchimi
ilaasortanik ataatsimiittisivoq. Pisortat, ilinniartitsisut
atuartullu qutsannaqaat atuarfittaaq naammassilermat.
Avatangiisitut sinaakkutit, maannakkut sulliviusussat,
oqaluttuassaannngillalluunniit.

Namminersortut EU-mik ilinniartitaaneq pillugu isumaqa-
tigiissutaat

IMAK pulaartoqarnikuvoq siunnersortimik, ataavartu-
mik namminersortut EU-p suleqatigiiffiiniq naliliisartumik.
Siunnersortip tusarusussimavaa, qanoq ililluni IMAK
kattuffittut isumaqatigiissummut akuutinneqarsimallunilu
akuutinneqarnerpoq.

Ajoraluartumik IMAK-ip nalunaarutigisariaqarsimavaa
ataatsimilluunniit akuutinneqarsimanani. Tamanna siun-
nersortip tupaallaatigisorujussuuaa paasisinnaanagulu
– aamma oqaluttuaraa, kommunini taamarpiaq pisoqarsi-
marpasittoq.

Nangilluni siunnersortip oqaluttuarivaa isumaqatigiissu-
mi aamma meeqqat atuarfiat pineqartoq, ajoraluartumillu

angusassanik naammassissinnaasimanngitsoq. Taavami
imminut aperisariaqarpoq, qanoq ililluni meeqqat atuarfia-
ta piumasarineqartut nalusani naammassissinnaammagit?

Eqqartuussineq

Soorlu ilinniartitsisoq-mi siusinnerusukkut eqqaaneqa-
reernikuusoq, IMAK-ip paasinninnera malillugu, Kom-
muneqarfik Sermersuup suleqatigiinnissaq sunniute-
qaqataanissarlu pillugit tunngavissatut isumaqatigiissut
unioqqutissimavaa, 2014-imi sipaarniarnermut atatil-
lugu. Tamanna pillugu isumaqatigiisitsiniartoqarpoq.
Ajoraluartumilli isumaqatigiittoqarsinnaasimanngilaq,
taamaammallu IMAK-ip eqqartuussivikkut suliassanngor-
tissimavaa. Eqqartuussinissaq kinguaattoorsimavoq,
kiisamilu august 2016-imi aaliangiunneqarluni sisa-
manngorneq 10. november 2016 pissasoq.
Eqqartuussinissamut ullut marluinnannngortullu taamaa-
tiinnarneqarpoq, Kommuneqarfik Sermersuup qinermagu
akiliutissaq kr. 150.000 akilerniarlugu, IMAK-ip sulas-
sanngortitsigami piumasarisimasaa. Taamaalilluni suliaq
unitsinneqarsinnaalerpoq IMAK-ip ilaasortaanut arlalinnut
inuttut kingunerlutsitsisimasunut Nuummilu suliffimmi pis-
sutsinut ajortup tungaanut sunniuteqarsimasumut.

www.im

Aningaasat suliamut aningaasartuutaasimasunut matussutissatut, kiisalu psykologinut IMAK-imit attar-
torneqarsimasunut, sulisunut illoqarfinnut allanut nuu-
tsitaanissaminut imaluunniit soraarsitaanissaminut
siorasaarneqarsimasunut, atorneqassapput.

Oqaaseqarsinnaatitaaneq

Uani Ilinniartitsisoq-mi quppernermi allami, allaaserine-
qarpoq oqaaseqarsinnaatitaaneq pisortani atorfeqartutut,
kajumissaarneqarpusilu atuaqqullugu, ilitsersuullu inner-
suunneqartoq aammattaaq atuaqqullu. Kiisalu www.transparency.gl –imi assinga ilitsersuut kalaallisut qallunaatullu
atuarsinnaavarsi. IMAK-i suliassanik nalaataqartalemi-
kuuvoq, sulisut inoqatinut attaveqaatini, sermitsiaq.gl
aamma knr.gl-imi oqaaseqartarneq pillugu. Taamaammatt
ilersuutit atuakkit – soorunami oqaaseqarsinnaatitaanersi
killilersorneqassanngilaq, nalunngittariaqarparsili killissat
pisortani atorfeqartuni sumiinnersut.

Sinniisoqarfik.

Nunaqarfiit atuariisa sinniisussaannik IMAK-ip sin-
niisoqarfianut ilaasortassanik qinersisoqarsimavoq 31.
juli 2016 tungaanut atuuttussamik, Gudmun Sverrisson
taamaatimmat. Qinigassanngortinnissap ulluata qaan-
giunnerani qinigassanngortittut marluussimapput tassa
Julius Jerimiassen Niaqornaarsummiit aamma Hans
Alataq Iginniarfimmitt. Nunaqarfiit atuarii qinersisus-
sanngorput qinigassanngortittut marluk taakkua akorn-
anni.

Allaffeqarfimmut attaveqarneq

Piffissat ilaanni suleqatit suliaminnut atatillugu anga-
lassapput imaluunniit pikkorissarlutik / ilinniaqqillutik.
Qulakkeerusukkukku mailit erngerluni atuarneqassasoq,
nassiuguk imak@imak.gl –imut inunnut ataasiakkaanu-
unngitsoq.

IMAK

Noorlernut 23

Postboks 867

3900 Nuuk

Tlf. 32 25 50

Fax 32 50 61

Email: imak@imak.gl

ak.gl

